

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 41 (12317)
14 октябри
соли 2021

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► БУНЁДКОРӢ

Кӯдакистони «Зарзамин» ифтитоҳ ёфт

7 октябр Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи сафари корӣ ба шаҳру ноҳияҳои вилояти Суғд дар деҳоти Зарзамини ноҳияи Бобоҷон Ғафуров муассисаи томактабии «Зарзамин»-ро ба истифода доданд.

Кӯдакистони мазкур бо фаъолияти чор гуруҳ барои тарбияти 160 нафар кӯдак пешбинӣ шудааст. Иншоот аз 2 ошёна, гуруҳҳо - хонаҳои алоҳидаи хоб ва машғулиятгузаронӣ, толорҳои

мусиқӣ ва варзиш иборат аст.

Бо бунёди кӯдакистони «Зарзамин» 20 ҷойи корӣ фароҳам оварда шуда, барои қору фаъолият мутахассисони баландхаттисоси соҳаи таълиму тарбияи томактабӣ ҷалб гардидаанд.

Раванди таълим дар муассиса асосан бо забони тоҷикӣ сурат гирифта, ҳамзамон омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ ба роҳ монда мешавад.

Муассиса бо кату рахти хоб, мизу курсиро, ағният ва дигар ашёи барои таълими томактабӣ зарурӣ мучаххазонида шудааст.

Мураббӣну мутахассисон, ҳайати методи кӯдакистон бо истифода аз тарзу усулҳои фаъоли таълим дар татбиқи нақшаи барномаҳои давлатии ба рушди таҳсилоти томактабӣ равонагашта нақши босазо мегузоранд.

Президенти мамлакат таъси-су бақорандозии муассисаҳои томактабиро барои инкишофи кӯдакон муҳим арзёбӣ намуда, масъулинро барои боз ҳам зиёд намудани шумораи кӯдакистон, махсусан, дар деҳот вазифадор намуданд.

«Махзани илм» дар Хистеварз

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҷамоати Хи-

ру ҳидоятҳои маорифпарваронаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба баланд бардоштани сатҳи таълиму тарбия

иловагӣ - омӯзиши амиқи забонҳои хориҷии англисӣ, олмонӣ, хитой ва русӣ фаро гирифта мешаванд, ки барои ин имконияту шароитҳои меъёрӣ фароҳам оварда шудааст.

Бинои муассисаи мактаби дорои 2 синфхонаи таълимӣ ва дигар иншооти ғирасон аст.

Дар шафати мактаб бинои кӯдакистон бунёд карда шудааст, ки он аз ду ошёна бо таххона иборат буда, дар шаш гуруҳ 120 нафар кӯдак тарбият мегиранд. Ҳамаи шаш гуруҳ дорои хонаҳои алоҳидаи хоб ва бозӣ буда, гуруҳҳо бо кату рахти хоб ва таҷҳизот, ашёи ағниятҳои тибқи меъёрҳои тарбияи томактабӣ мучаххазонида шудааст.

Таълиму тарбия дар муассисаи томактабӣ асосан бо забони русӣ ба роҳ монда шуда, кӯдакон, ҳамчунин, ба омӯзиши забонҳои англисӣ ва хитой ва дигар машғулиятҳои варзишӣ ҷалб карда мешаванд.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зиёд кардани шумораи кӯдакистонро дар маҳаллу деҳот барои фарогирӣ харчи бештари кӯдакон ба таҳсилоти томактабӣ муҳим арзёбӣ намуданд.

стеварзи ноҳияи Бобоҷон Ғафуров Мактаб - кӯдакистони «Махзани илм»-ро мавриди баҳрабардорӣ қарор доданд.

Мактаб-кӯдакистон бо саҳми бонуи соҳибкор Гуландом Воситова дар заминаи таваҷҷуҳ ва дастгириҳои давлатии соҳибкорини ватанӣ ҷиҳати амалисозии дасту-

бунёд гардидааст.

Муассисаи мазкур бо харчи беш аз 1 миллиону 150 ҳазор сомонӣ сохта шуда, бо тарҳу лоиҳаи хоса барои таълиму тарбияи то 160 нафар хонандагону кӯдакон пешбинӣ шудааст.

Дар муассисаи мактабӣ 40 нафар хонандагон ба машғулиятҳои

ДАР ИН ШУМОРА: •

Таблиғоти бегонапарастӣ ва оқибатҳои он

саҳ. 5

Зикри нуқсонҳо аз ғаразу нуқтагирӣ нест

саҳ. 6

Омодагии комил - омили комёбӣ

саҳ. 7

То илму ҳунар оинапардоз нашуд...

саҳ. 8

Шарҳу эзоҳи маънои луғавии калимаҳо

саҳ. 10

Баҳри Арал чаро хушк мешавад?

саҳ. 11

Ҷоизаи Нобел-2021-ро кӣ ва барои чӣ гирифт? саҳ. 12-13

Обуна ба ҳафтаномии «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар хоҳед, ки дар соли 2022 аз навгонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дархости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонӣ 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200817101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

@►► Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ: 227-76-86

► СОЛҶАШНИ ИСТИҚЛОЛ

"Ворисони илм" дар шаҳри Бӯстон

7 октябр Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи сафари корӣ ба шаҳри ноҳияҳои вилояти Суғд дар шаҳри Бӯстон бинои муассисаи таълимии хусусии "Ворисони илм"-ро мавриди баҳрабардорӣ қарор доданд.

Мақтаби хусусии "Ворисони илм" дар доираи сиёсати маорифпарваронаи Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баҳри сазовор истиқбол намудани ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатӣ бо ташаббуси оилаи Рауповҳо бо ҳарчи беш аз 5 миллион сомонӣ

варзишӣ бунёд гардида, барои ҷалби наврастони ҷавонон ба машғулиятҳои варзишӣ шароити мусоид фароҳам оварда шудааст. Ҳамзамон, дар ошёнаи сеюми бинои нави таълимии хусусии "Ворисони илм" толори варзишӣ ҷой дода шуда, хонандагон ба бозии баскетбол, волейбол ва намуди каратэ ҷалб карда мешаванд.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо хонандагони муассисаи таълимии хусусӣ суҳбат намуда, аз таваҷҷуҳи рӯзафзунӣ Ҳукумати мамлакат нисбат ба соҳаи маориф ёдовар шуданд. Таъкид гардид, ки ҳамаи ин ғамхориҳо барои ояндаи дурахшони насли наврас мебошад. Дар ҷавоб ба

бунёд гардидааст.

Бинои мактаб аз се ошёна иборат буда, дар он 18 адад синфхона бо 460 ҷойи нишаст ва дигар хучраҳои корӣ ҷой дода шудааст. Муассисаи таълими до-рои маркази гармидиҳӣ буда, бо

ин, наврастони ҷавононро мебо-яд хуб таҳсил намуда, дар оянда ҳамчун фарзандони содиқ ба халқу Ватани худ хизмати шои-ста намоёнд.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо

тамоми шароити муносири таъ-лим сохта шудааст.

Таҳсил дар муассисаи нав-бунёд бо забони русӣ ба роҳ монда шуда, омӯзиши забонҳои англисӣ ва хитой низ дар назар дошта шудааст. Илова бар ин, дар доираи эълон шудани солҳои 2020-2040 - "Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи маориф" дар мактаби "Ворисони илм" тадбирҳои муҳим амалӣ карда мешаванд.

Дар саҳни мактаб майдончаи

шароити таълиму тарбия дар кӯдакистони хусусии "Ворисони илм", ки соли 2015 аз ҷониби ои-лаи Рауповҳо бунёд гардидааст, шинос шуданд.

Айни замон дар ин муасси-саи томактабӣ 100 нафар кӯдак ба таълиму тарбия фаро ги-рифта шудаанд. Ба дӯстрӯягон тухфаҳои Пешвои муаззами мил-лат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тақдим карда шуд, ки кӯдакони хуштолаъ аз ғамхории Сарвари давлат хеле шоду мамнун гарди-данд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи сафари корӣ дар ҷамоати Хистеварзи ноҳияи Бобоҷон Ғафуров маҷмааи таълимиву хизматрасонири мавриди исти-фода қарор доданд.

Дар қисми асосии бино мактаби замонавии "Дурах-

муҳайё карда шудааст.

Тавре иттилоъ доданд, дар ин мактаби типӣ нав бо мақсади дар сатҳи баланд ба роҳ мондани таҳсилот 24 синфхона, аз ҷумла, синфхонаҳои забони русӣ, англисӣ, физика, химия, гео-графия ва синфи рассомӣ ҷой дода шудааст.

Синфхонаҳои фанӣ ва утокҳои корӣ бо маво-

таълимии "Дурахшандагон" имкон пайдо мекунад, ки сифати таҳсилотро баланд бардошта, хонандагонро аз илмҳои замонавӣ бархурдор намоянд. Ҳамчунин, 10 на-фар омӯзгорони ботаҷриба аз Федератсияи Русия даъват шудаанд.

Соҳибкорони маҳаллӣ дар бунёди чунин иншооти муҳими соҳаи маориф, ки дар

Мақтаби "Дурахшандагон"

шандагон" таъсис дода шу-дааст.

Аснои шиносӣ ба Сар-вари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ доданд, ки бинои таъли-мии сеошёна бо мақсади фароҳам овардани шарои-ти арзандаи кору фаъоли-ят ба омӯзгорон ва таҳсили хонандагон аз ҷониби соҳибкорони ватандӯст сох-та шудааст. Муассисаи таъ-лимии "Дурахшандагон" бо дарназардошти талаботи муносири соҳа бо тарҳи зебо-ву замонавӣ барои таҳсили 600 нафар хонанда дар як баст пешбинӣ гардидааст.

Корҳои сохтмонӣ моҳи апрели соли 2020 оғоз шуда, иншоотро бинокорони Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди "ПМК-27" анҷом додаанд.

Дар мактаб барои таъли-му тарбияи насли ояндасо-зи кишвар беҳтарин шароит

ду лавозимоти муосир, аз ҷумла, мизу курсиҳои нав, ҷевон, тахтаҳои электронӣ, маҷмуи компютерҳо, аёнияти таҷхизоти таълимӣ таъмин гардидааст.

Бо мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтани мактаби мазкур ва имкониятҳои хуби таълимии он, ҳайати 40 - на-фараи омӯзгорони муассисаи

самти таълиму тарбияи насли наврас нақши бориз дорад, саҳми арзандаи худро мегу-зоранд.

Зимни боздид Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сифати корҳои сохтмонӣ баҳои ба-ланд дода, иқдоми созандаи соҳибкорони маҳаллиро шо-ёни таҳсин хонданд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи сафари корӣ дар вилояти Суғд дар деҳаи Баҳористони деҳоти Хистеварзи ноҳияи Бобоҷон Ғафуров Муассисаи таҳсилоти томактабии "Шукуфаҳои Истиқлол"-ро мавриди истифодабарӣ қарор доданд.

Ба Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ

Раҳмон иттилоъ дода шуд, ки кӯдакистони мазкур аз ҷониби соҳибкорони маҳаллӣ ва фаъолони деҳаи Баҳористон бунёд шудааст.

Дар 4 гурӯҳ 160 нафар кӯдак ба тарбия фаро гирифта мешаванд.

Мавриди истифода қарор гирифтани кӯдакистони мазкур имконияти фароҳам овард, ки дар ин ҷо 25 нафар бо ҷои кори доимӣ ва маоши хуб таъмин шаванд.

Оғози фаъолияти «Шукуфаҳои истиқлол»

Бинои кӯдакистони "Шуку-фаҳои Истиқлол" аз 2 ошёна иборат буда, дар майдони 0,70 гектар бунёд шудааст ва дар он тамоми шароити муосир барои таълиму тарбияи кӯдакон муҳайё мебошад.

Дар ҳудуди бинои кӯдакистон хучраҳои ёрирасон, аз қабилӣ толори мусиқӣ, толори варзиш, хучраи тиббӣ ва 4 майдони фароғатӣ бунёд гардида, имконияти фароҳам меорад, ки кӯдакон бо шавқу ҳавас дар ин макони таълимӣ вақти худро сипарӣ намоёнд.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сифати корҳои сохтмонӣ иншоот баҳои баланд дода, ба мураббияҳо ва роҳбарияти кӯдакистон дастур доданд, ки ба сатҳи сифати таълиму тарбия таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир намоёнд. Барои ба воя расонидани кӯдакони зираку хушёр ва солиму соҳибмаълумот саҳми арзанда гузоранд, зеро кӯдакон ояндаи миллат мебошанд.

► СОЛҶАШНИ ИСТИҚЛОЛ

"Мақтаби Пулотов" дар шаҳри Хучанд

8 октябр Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар маҳаллаи 28-уми шаҳри Хучанд бинои нави Муассисаи таълимии ғайридавлатии «Мақтаби Пулотов»-ро мавриди истифода қарор доданд.

Бинои нави муассисаи таълимии ғайридавлатии мазкур дар

нологияи иттилоотии пайваст бо шабакаи байналмилалӣ интернет, 2 синфхонаи технологӣ ҷиҳати рушди ҳунароҳои мардумӣ, кабинетҳои фаннӣ, уток барои омӯзиши шохмот, ҳуҷраҳои қорӣ, китобхонаи электронӣ, маҷлисох барои зиёда аз 100 нафар, ошхона бо 120 ҷои нишаст, толори варзишӣ-гимнастики, ҳуҷраи тиббию дандонпизишкӣ, бӯғхона ва

иртибот ба ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар масоҳати 2980 метри мураббаъ барои зиёда аз 1200 нафар хонанда дар ду баст бо тарҳи муосир бунёд гардидааст.

Бинои Муассисаи таълимии ғайридавлатии «Мақтаби Пулотов» аз тахона ва се ошёна иборат буда, дорои 31 синфхона, аз ҷумла, 2 таххисгоҳи фаннӣ, 2 синфхонаи тех-

дигар иншооти ёрирасон аст, ки бо таҷҳизоти зарурӣ таъмин мебошанд.

Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни шиносӣ аз шароити таълимӣ дар синфхонаҳо бо хонандагон суҳбати озоду самимӣ қарданд ва онҳоро ба омӯзиши ҳарчи бештари донишҳои замони муосир, аз ҷумла, фанҳои дақиқ, забонҳои хориҷӣ ва технологияи компютерӣ ҳидоят намуданд.

Таълимгоҳи нав дар Мастҷоҳ

7-уми октябри соли равон дар деҳаи Обиширини Ҷамоати деҳоти Навбахори ноҳияи Мастҷоҳ бо иштироки муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Н. Собирзода, иҷроқунандаи вазифаи раиси ноҳияи Мастҷоҳ М. Атовуллозода, муовини раиси ноҳия З. Умарзода, сардори раёсати сохтмони асосии назди Вазорати маориф

ва илм Д. Сафарзода, мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Мастҷоҳ И. Оқилзода муассисаи тахсилоти миёнаи умумии №19 ба истифода дода шуд.

Муассисаи таълимии мазкур 2-ошёна буда, барои 168 нафар хонанда дар як баст сохта шудааст ва аз 6 синфхонаи таълимӣ ва синфхонаи компютерӣ иборат мебошад.

Маврид ба зикр аст, ки сохтмони иншооти мазкур дар доираи амалигардонии марҳилаи навбатии Фонди Саудии Рушд аз ҷониби «Маркази татбиқи лоиҳаи «Сохтмон ва мучахҳазгардонии мактабҳо»» ба нақша гирифта шудааст.

8 октябр дар идомии сафари қорӣ дар вилояти Сугд Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шаҳри Хучанд ба фаъолияти нахустин мактаби байналмиллалӣ типии нав – «Мақтаби Оксфорд» оғози расмӣ бахшиданд.

Бинои муассисаи таълимии

ту стандартҳои ҷаҳонӣ мучахҳаз қарда шудааст.

Фаъолияти муассисаи тибқи барномаи таълимии «Кембриҷ» -и Британияи Кабир ба роҳ монда, таълим бо забонҳои англисӣ ва русӣ сурат мегирад.

Хатмқунандагони мактаб соҳиби сертификати таълимии байналмиллалӣ мешаванд.

Дар «Мақтаби Оксфорд»

байналмиллалӣ гузаштаанд, ба қор ҷалб қарда шудаанд.

Дар муассисаи тахсил ва махфилу машғулиятҳои иловагӣ аз соати 8-и пагоҳӣ то соати 17 давом мекунад. Ҳамчунин, барои таълиму омӯзиши рӯзгордорӣ, рушди истеъдодҳо, инкишофи ҳаматарафаи хонандагон махфилҳои ғуҳтупаз барои духтарон, расомии мусиқӣ, техно-

Ифтитоҳи Мақтаби Оксфорд

«Мақтаби Оксфорд» дар асоси дастуру ҳидоятҳои Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо иқдоми соҳибқори ватанӣ Саидмурод Давлатов бо сарфи 17 миллиону 695 ҳазор сомонӣ бо лоиҳаи ҷолиб, истифодаи тарҳу услубҳои миллӣ ва аврупоӣ, ҷавобгӯ ба талаботи метёроҳои байналмиллалӣ бунёд гардидааст.

Ба Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ доданд, ки бинои муассисаи барои тахсили 550 нафар хонанда, таълиму тарбияи 50 нафар кӯдаки синни томактабӣ дар як баст пешбинӣ гардидааст.

Иншоот аз 2 бинои 4 - ошёна, 36 синфхонаҳои таълимӣ, синфхонаю ҳуҷраҳои таълиму машғулияти томактабӣ, озмоишгоҳҳои фаннӣ, толори барҳавои маҷлисох, ошхона бо 200 ҷойи нишаст, ҳуҷраҳои қорӣ, нуктаи тиббӣ, китобхона ва толори хониш, толори варзишӣ пӯшида иборат буда, бо таҷҳизоти лавозимот, аёниятҳои мактабии ватанӣ ва хориҷии дорои сифа-

алҳол 32 нафар омӯзгор фаъолият дошта, 14 нафар аз давлатҳои хориҷӣ - Британияи Кабир, Ҳиндустон, Филиппин, Мисри Араб, Кения, Нигерия, Африқои Ҷанубӣ, Камерун, Канада бо таҷрибаи қорӣ дар мактабҳои бонуфузи байналмиллалӣ мебошанд ва 12 нафар омӯзгори маҳаллӣ, ки аз озмуни сатҳи талаботи

логияи информатсионӣ, варзиш амал мекунад ва барои ин мақсад шароитҳои беҳтарин мучаӣ қарда шудааст.

Саидмурод Давлатов иқдом намудааст, ки бо мақсади васеъ намудани фаъолияти муассисаи таълимӣ барои 200 нафар хонанда хобгоҳ бунёд намояд.

President.tj

Се иншооти ҷашнӣ дар як донишқада

Дар доираи сафари Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба вилояти Сугд ва таҷлили 30-солагии Истиқлоли давлатии

Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар Донишқадаи кӯху металлургии Тоҷикистон бо иштироки вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода, раиси шаҳри Бӯстон Раъно Ҳошимзода, намояндаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, директори Муассисаи давлатии «Тоҷикфилм» Маҳмадсаид Шохӣён ва ректори донишқада Бахтиёр Маҳмадалӣ бинои хобгоҳи донишҷӯёни хориҷӣ, Маркази бақайдгирию тестӣ ва майдончаи варзиши теннис барои 200 нафар ба истифода дода шуд. Нахуст, меҳмонон бо дастовардҳои донишқада шинос шуда, аз Маркази бақайдгирию тестӣ, ки бо усули замонавӣ барои нишастии зиёда аз 100 нафар донишҷӯ сохта шудааст, дидан намуда, сипас, дар майдончаи варзиши тозабунёд бо донишҷӯён суҳбати самимӣ анҷом доданд. Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода донишҷӯёни омӯзгорони донишқадаро ба ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон табрику таҳният ғуфта, ба онҳо барору қомебҳои беназирро таманно намуд.

Сипас, меҳмонон аз бинои хобгоҳи №1 дидан намуда, ба қор таъмиру таҷдид баҳои баланд доданд. Ҳамчунин, зимни боздид аз биноҳои донишқада вазири маориф ва илм М. Имомзода ба устои донишқада Г.Самадова нишони «Аълоии маориф ва илми Тоҷикистон»-ро тақдим намуд.

Муассисаи тозабунёд

асосии назди Вазорати маориф ва илм Д.Сафарзода, мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Мастҷоҳ И. Оқилзода бинои муассисаи таълимии №37 мавриди

баҳрабардорӣ қарор гирифт.

Муассисаи таълимии мазкур 2-ошёна буда, барои 175 нафар хонанда дар як баст сохта шудааст ва 20 нафар омӯзгори ботаҷриба ба таълимгирандагон дарс меғуянд. Инчунин, муассиса аз 6 синфхонаи

таълимӣ, синфхонаи компютерӣ, ҳуҷраи қорӣ директор ва ҳуҷраи муаллимон иборат мебошад.

Муассиса бо технологияҳои нави замонавӣ, 12 адад компютер, 1 адад видеопроектор ва 2 адад принтер таъмин мебошад.

Аз 13 то 15 октябр дар Маҷмаи варзиши «Манеж» дар шаҳри Душанбе намоишгоҳи байналмилалӣ универсалии «Тоҷикистон-2021. Тирамоҳ» доир мегардад.

► СОЗАНДАГӢ

2 муассисаи таълимӣ дар Тоҷикобод

6-уми октябри соли қорӣ бо иштироки намоёндагои Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Дирексияи сохтмони иншооти ҳукумати Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии

ноҳияи Тоҷикобод бинои муассисаи таълимии №18-и деҳаи Мазори Боло ба истифода дода шуд.

Ҳамзамон, дар ин рӯз бинои муассисаи таълимии №21-и деҳаи Сумандараи ноҳияи Тоҷикобод низ мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт.

Иншооти мазкур барои 144 ҷойи нишаст пешбинӣ гардида, аз 8 синфхонаи таълимӣ, синфи компютерӣ, хучраи кории директор ва хучраи муаллимон иборат мебошад.

Маврид ба зикр аст, ки бинои кӯҳнаи муассисаҳои таълимии мазкур дар натиҷаи заминларзаи рӯзи 10 июли соли 2021 пурра ба ҳолати садамавӣ дучор гардида, дар асоси дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар муҳлати кӯтоҳтарин сохта ба истифода дода шуд.

Ростровут – соҳиби мактаби нав

8 октябри соли қорӣ дар деҳаи Ростровути ноҳияи Деваштиҷ бо иштироки муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Н. Собирзода, раиси ноҳияи Деваштиҷ А. Ҷалилзода, муовини раиси ноҳия Г. Нуруллозода, сардори раёсати сохтмони асосии назди Вазорати маориф ва илм Д. Сафарзода, мудири

шӯъбаи маорифи ноҳияи Деваштиҷ Б. Расулзода бинои муассисаи таълимии №24 мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт.

Муассисаи таълимии мазкур 2-ошёна буда, барои 240 нафар хонанда дар як баст пешбинӣ шудааст ва 38 нафар омӯзгор ба таълиму тарбияи насли наврас машғуланд.

Инчунин, муассиса аз 10 синфхонаи таълимӣ, синфхонаҳои физика, химия, биология, технологияи компютерӣ, хучраи кории директор ва хучраи муаллимон иборат буда, бо шабакаи гармидиҳӣ пайваست мебошад.

Муассиса бо технологияҳои нави замонавӣ, 14 адад компютер, 2 адад видеопроектор ва 2 адад принтер таъмин мебошад.

Дар доираи сафари кории Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба вилояти Суғд ва таҷлили бошукӯҳи ҷашни фархундаи 30-солагии Истиклоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бинои нави таълимии Донишқадаи иқтисод ва савдои ДДТТ дар шаҳри Хучанд мавриди истифодабарӣ қарор дода шуд.

Дар ифтитоҳи бинои мазкур ва-

Ҳукумати кишвар ва Пешвои муаззми миллат қарор доранд.

Сипас, меҳмонон бо роҳбаладии директори донишқада Ҳошимзода Ҳомид Ҳасан дар ошёнаи якуми бино вориди синфхонаҳои таълимӣ гардида, аз синфхонаи тичорати электронӣ, озмоишгоҳи молшиносӣ ва муоинаи молҳои истеъмолӣ, парки технологӣ, толори фитнес дидан карда, бо устодону донишҷӯён мулоқот намуданд.

Дар ошёнаи дувуми бинои му-

Тухфаи арзанда

зири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷосиф Имомзода, муовини раиси вилояти Суғд Анвар Яъқубӣ, муовини раиси раёсати Иттифоқи Тоҷикматлубот Раҳмонализода Хуршед Раҳмоналӣ, ректори Донишгоҳи давлатии тичорати

ассисаи нави таълимӣ, дар толори конференсия суҳбати онлайнии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷосиф Имомзода ва ҳамроҳонаш бо донишҷӯёни донишқада, ки айни замон дар Донишгоҳи Варнаи Булғория таҳсил менамоянд, бар-

Тоҷикистон Курбонзода Маҳмадалӣ Раҳмат, роҳбарони муассисаҳои олии вилоят, кормандони васоити ахбори умум иштирок намуданд. Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷосиф Имомзода ва ҳамроҳонаш ба 17 нафар ятимону маъёбон тухфаҳои хотиравӣ арзишманди Пешвои миллатро тақдим намуда, зикр кард, ки ин табақаи ниёзманди ҷомеа ҳамеша зерӣ ғамхорию пуштибонии

гузур гардид. Дар идома меҳмонон аз озмоишгоҳҳои криминалистика ва синфхонаи компютерӣ боздид карда, ба раванди таълим ва тарзи гузаронидани машғулиятҳо аз тарафи устодони донишқада ошно гаштанд.

Дар маҷлисоҳои бинои нави таълимӣ мулоқоти меҳмонон бо устодони донишқада баргузур гардид. Вазири маориф ва илм ба истифода дода шудани бинои нави таълимиро тухфаи арзан-

даи ҷомеаи меҳнатӣ ба устодону донишҷӯён арзёбӣ кард. Муовини раиси вилояти Суғд Анвар Яъқубӣ ва муовини раиси Иттифоқи Тоҷикматлубот Раҳмонализода Хуршед Раҳмоналӣ низ ба ҷашни фархундаи миллӣ устодонро табрик гуфта, аз сатҳи сифати корҳои сохтмонӣ дар бинои нави таълимӣ изҳори қаноатмандӣ намуданд.

Директори донишқада Ҳошимзода Ҳомид Ҳасан зикр намуд, ки дар даврони соҳибистиклоли кишвар муассисаҳои олии касбӣ таъсис дода шуда, фаъолияти хешро бо самар пеш мебаранд, ки аз ҷумлаи онҳо Муассисаи давлатии таълимии «Донишқадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд» ба шумор меравад. Донишқадаи мазкур, ки муассиси он Иттифоқи Тоҷикматлубот аст, тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тахти №59 аз 12 феввали соли 2010 таъсис дода шудааст.

Дар ҳақиқат, донишқада зодаи даврони соҳибистиклолии кишвар аст ва дар баробари дастовардҳои таълимӣ, илмӣ, тарбиявӣ бахшида ба ҷашни фархундаи 30-солагии Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо дастгирии Раёсати Иттифоқи Тоҷикматлубот дар маҳаллаи Пахтакори шаҳри Хучанд таҷдид ва таъмири бинои нави таълимӣ ба роҳ монда шуда, корҳои сохтмонӣ ва азнавсозӣ дар сатҳи баланд ба анҷом расиданд.

Бинои мазкур аз 4 ошёна ва 35 синфхонаи таълимӣ, аз ҷумла, утокҳои лингофонӣ ва компютерӣ, утокҳои қориву ёрирасон, маҷлисоҳо, толори конференсия, китобхонаи электронӣ ва анъанавӣ, озмоишгоҳҳои молшиносӣ ва ташхиси сифати молҳои истеъмолӣ ва криминалистика, Парки технологӣ, ошхона, толори фитнес иборат мебошад ва барои 850 нафар донишҷӯ пешбинӣ гардидааст. Бинои таълимӣ дорои бугҳона буда, дар фасли зимистон имконияти бо ангишт гарм нигоҳ доштани тамоми хучраҳоро дорад. Гирду атрофи бино бо дарахтони сояфкану ороишӣ ва гулҳои рангоранг зебо гардонид шудааст.

► КОНФРОНС

Ҳамкориҳо густариш меёбанд

Дар доираи сиёсати «Дарҳои боз» ва ғуфтушунидҳо муайян гардидани самтҳои афзалиятноки робитаҳои байналхалқӣ дар соҳаи илму маориф имкон фароҳам овард, ки Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон муносибатҳои самараноки байналмилалиро бо шарикон ва ҳамкорони хориҷӣ густариш бахшад. Дар ин раванд донишгоҳ бо зиёда аз 70 муассисаи таълимиву марказҳои илмӣ ва созмонҳои байналмилалӣ шартномаҳои ҳамкорӣ ба имзо расонад.

Бахусус, ҳамкориҳои ДДХБСТ бо муассисаҳои тахсилоти олии ҷумҳурии ба мо дӯсту ҳамсоии Ёзбекистон беш аз пеш густариш меёбад. Дар асоси ҳамкориҳои мутақобила бо Ҷумҳурии Ёзбекистон ва шартномаи ҳамкорӣ байни Вазоратҳои илм ва маорифи Ҷумҳурии Ёзбекистон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон яқҳо бо Донишқадаи молияи Тошканд, дар пойгоҳи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон факултети муштарак ташкил карда шуд, ки дар он мутахассисон аз рӯи ихтисосҳои молия ва қарз ва қори бонкӣ омода гардида, пас аз хатм соҳиби дипломҳои ҳарду кишвар мегарданд.

Дар доираи ҳамкориҳо ректори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, профессор Шарифзода Муъмин Машоқир ва сармутахассиси шӯъбаи робитаҳои байналмилалӣ,

дотсент Шарипов Комилҷон дар конференсияи «Саҳми Донишқадаи молиявии Тошканд дар шаклигӣ ва рушди инфрасохтори инноватсионии таълим, илму фан дар сохтори молиявии бонкӣ», ки бахшида ба 30-солагии Донишқадаи молиявии Тошканди Ҷумҳурии Ёзбекистон баргузур гардид, иштирок намуданд. Ректори донишгоҳ дар мавзӯи «Рушди ҳамкориҳои Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ва Донишқадаи молиявии Тошканд, Ҷумҳурии Ёзбекистон» суҳанронӣ намуд.

Пас аз анҷоми ҳамоиш байни роҳбарони ин муассисаҳо вобаста ба масоили густариш бахшидани фаъолияти факултети муштарак Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ва Донишқадаи молиявии Тошканд, ташкили Шӯрои муштаракӣ дифои рисолаҳои номзадӣ ва докторӣ, нашри мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ, ворид намудани намоёндоҳои ду донишгоҳ ба ҳайъати таҳририяи маҷаллаи илмӣ донишгоҳҳои зикргардида, ташкил ва гузаронидани ҷарабаниҳои илмӣ аз ҷониби ин ду донишгоҳ ва дигар масъалаҳое, ки ба рушди илму таҳсилот вобастагӣ дорад, вохӯрӣ доир гардид.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
Сино ҒАҒУРӢ

Дар шаҳри Душанбе тахти унвони «Мушкилиҳои гоҳшуморӣ ва муҳити суқунати инсонӣ қадим дар Осиёи Марказӣ» ҳамоиш баргузур гардид.

► МУЛОҲИЗА

Таблиғоти бегонапарастӣ ва оқибатҳои он

Имрӯзо тамоми ҷомеаи башариро зухуроти номатлуби терроризм ва экстремизм ба ташвиш оварда, ба масъалаи доғи ҷомеаи ҷаҳонӣ табдил ёфтааст. Фаъолияти ташкилотҳои тундрав ба амнияти миллий ва давлатии бисёр кишварҳои олам хатари ҷиддӣ эҷод мекунанд.

Воқеаҳои мудҳиш ибтидои солҳои навадуми асри гузашта, ки миллатро ба ҳоли парешонию давлатро дар садаи нобудӣ қарор доданд, натиҷаи чунин ноогоҳию ҷаҳолат, зиёдавраи ва фирефтаи ҳизби мамнуи террористӣ-экстремистии наҳзати исломӣ ва бархе аз гурӯҳҳои ғурсат-талаб гардидани мардум ва уламои динӣ бо бегонапарастӣ,

бесаводӣ ва аъмоли таҳрибкорона буд. Дар ҳоле ки аъзои ин гурӯҳ пайваста бо хурофоту таассуб баромад карда, ғаразҳои ҳизбӣ, гурӯҳӣ, мазҳабӣ ва шахсиро аз манфиатҳои умумимилливу умумидавлатӣ боло гузошта, ҷомеаро ба ихтилоф, ҷудой ва хатару нооромӣ мувоҷеҳ месохтанд. Баъди соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон, душманони дохилӣ ва хориҷи кишвар бо сарварии саркардаҳои ташкилоти террористии наҳзати исломӣ байни минтақаҳои гуногуни он низоъ ва кинаву адоватро паҳн карданд. Дар натиҷа дар ҷумҳурии ҷанги шаҳрвандӣ оғоз шуда, дар давлат бесарусомонӣ ва беҳукуматӣ ба вучуд омада, та-

моми сохторҳои давлатӣ фалач гардиданд.

Маълум аст, ки Додгоҳи Олии Тоҷикистон соли 2015 ҳизби наҳзатро ҳамчун ташкилоти террористӣ-экстремистӣ эълон карда, фаъолиятҳои онро дар қаламрави кишвар мамнӯъ намуд.

Соли 1997 баъди байни муҳолифин ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Созишномаи истикрори сулҳ ва ризоияти миллий баста шудан, ба ин ташкилоти ифротӣ-террористӣ имконият дода шуда буд, ки рафторашро нисбат ба ҳукумату давлат дигаргун кунад ва мувофиқи он ба намояндагони муҳолифин 30% вазифаҳои роҳбарикунандаи давлатӣ вогузор карда шуд. Ба таври

қонунӣ пазируфтани ташкилоти террористии наҳзати ҳамчун ҳизби сиёсии хусусияти динидошта имкон дод, ки намояндагонаш дар мақомоти мухталифи давлатӣ, аз ҷумла, ниҳодҳои қудратӣ, ба вазифаҳои масъул таъйин гарданд, ки ин як навъ пайванд ёфтани дину сиёсат дар ҳокимияти сиёсӣ ба ҳисоб меравад. Вале саркардагону аъзои ташкилоти террористии наҳзати дар низоми давлатдорӣ дунявӣ, ҳамчун як ниҳоди исломи сиёсӣ мақоми қонунӣ касб карда, тавонист аз тариқи матбуоти расмӣ худ идеяи исломи сиёсиро пайваста тарғиб намояд. Баъдан муносибати аъзои ин ташкилоти террористӣ бо ҳукумат дигаргун шудан гирифт ва он боиси ошӯби

мусаллаҳонаи ин ташкилоти террористии наҳзати исломӣ дар моҳи сентябри соли 2015 гардид. Хушбахтона, ин даъфа низ онҳо ниятҳои нопокашонро амалӣ карда натавонистанд.

Имрӯз саркардаи фирории ташкилоти террористии наҳзати исломӣ бо дигар пайравонаш фаъолиятҳои онро дар хориҷи кишвар ба роҳ монда, ҳадафҳои нопоки худро нисбат ба давлату миллати тоҷик идома дода истодаанд. Хушбахтона, мардуми сарбаланди Тоҷикистон заррае ба ин палидони наҳзати таваҷҷуҳ надоранд ва ба муқобили онҳо муборизаи беамон мебаранд.

Соибҷони САИД,
доншиҷӯи курси 4-уми ДТТ

► ДАСТГИРӢ

Барномаи озукаворӣ ҷаҳонии Созмони Миллали Муттаҳид ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон 58 адад таҷҳизоти ком-

саросари кишвар мебошад.

Бояд гуфт, ки ҳамкориҳои Вазорати маориф ва илм бо Барномаи озукаворӣ ҷаҳонии СММ назаррас буда, фаъоли-

Барномаи мазкур аз соли 1999 инҷониб татбиқи барномаи ғизои мактабиро дастгирӣ менамояд. Барномаи ғизои мактабӣ бузургтарин барномаи БОҶ

Тақдими 58 адад таҷҳизоти компютерӣ аз ҷониби БОҶ

пютерӣ муосирро тухфа намуд. Дар маросими супоридани таҷҳизот муовини вазири маориф ва илми ҷумҳурии Гулҷеҳра Ғанизода, роҳбари намояндагии Барномаи озукаворӣ ҷаҳонии СММ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Адҳам Мусаллам, сардори раёсати иқтисод, банақшагири дар соҳаи маориф ва илм Бадриддин Музаффарзода ва дигар намояндагони ҷонибҳо иштирок доштанд.

Мавриди таъкид аст, ки дар пайи имзои Ёддошти тафохум байни Барномаи озукаворӣ ҷаҳонии СММ (БОҶ) ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар моҳи июли соли 2021 ҷиҳати таҳкими ҳамкориҳои ҳарду ҷониб, таъмини гузариш ва таҳвили барномаи ғизои мактабӣ ба барномаи устувори миллий, БОҶ 58 адад маҷмуи таҷҳизоти компютериро барои дастгирии вазорат оид ба идора ва ҳамоҳангсозии барномаи ғизои мактабӣ тақдим намуд.

Ҳадафи асосӣ таъмин намудани пешниҳоди иттилоот ва ҳуҷҷатгузорӣ дар бораи барномаи ғизои мактабӣ дар

яташро дар Тоҷикистон аз соли 1993 оғоз намудааст. Мақсади барнома дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти баланд бардоштани амнияти озукаворӣ ва бехтар намудани сифати анвои ғизоӣ дар сатҳи миллий мебошад.

дар Тоҷикистон аст, ки зиёда аз 430 000 хонандаи синфҳои ибтидоиро дар 2000 мактаб бо ҳӯрок таъмин менамояд.

Бахтовар САҒАРОВ,
корманди Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм

► ҲАМОИШ

Ба хотири гиромидошти Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ҳамоиш баргузор шуд, ки дар он олимону донишмандон, омӯзгорон ва донишҷӯён ширкат варзиданд. Сараввал сухани табрикии ректори донишгоҳ, профессор Нуъмонҷон Ғаффорӣ шунида шуд, ки дар он нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар рушди забон дар замиони истиклол бо мисолҳои мушаххас бозтоби густурда ёфта буд.

Профессор Саидмуроди Хочазод таваҷҷуҳи аҳли нишастро ба мавзӯи «Нақши асари Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Забони

миллат-ҳастии миллат» дар рушди забони тоҷикӣ дар замиони истиклол» ҷалб кард. Ба таъкиди мавсуф, ин асар аз шохкорихои замиони истиклол дар амри рушду тақомули забони тоҷикӣ

масъалаи истилоҳу истилоҳсозӣ дар забон ба мушкилоти умда табдил ёфтааст, ки пайдо намудани роҳҳои ҳалли он қўшиши дастҷамъиро тақозо дорад. Ин дар назди мутахассисон ва

Забони мо ҷаҳони мост

ва ҳифзи он аз хатару таҳдидҳои равандҳои ҷаҳонишавӣ ба шумор рафта, ба таъби расонидани он ба забонҳои русӣ ва англисӣ ва тарғиби тарҷумаи асар тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ имкон хоҳад дод, то дар таҳқиқи таърихи забони тоҷикӣ ва даврабандии он дар илми муосир фаҳмиши нав рӯйи кор ояд.

Дар ҳамоиш таъкид шуд, ки

олимони соҳа масъулияти бознигарӣ ва тақмили истилоҳу истилоҳсозӣ, инчунин, ба табиати забони тоҷикӣ мутобиқ намудани истилоҳоти байналмилалӣ, ба пояи илм расонидани забони тоҷикӣ ва роҳҳои дигари бурунрафт аз мушкилоти зикршударо ба миён мегузорад.

«ОМӢЗГОР»

► ПОСИ ХОТИР

Ҷовидон дар қалбҳо

Ҳифзи марзуби Ватан вазифаи муқаддаси ҳар фарди бошарафу бовиҷдон мебошад. Дар муноқишаҳои марзие, ки моҳи апрели соли ҷорӣ дар шаҳри Исфара бо гуноҳи шаҳрвандони давлати ҳамсояи Қирғизистон...

Ғафурзода Некрӯзи Набӣ
18.03.1993 - 22.04.2021
Муассисан таҳсилоти миёнаи умумии №37-и шаҳри Турсунзода санаи 30.06.2021 ба номи

руҳ дод, мутаассифона, чанде аз фарзандони шӯҷоъу далери тоҷик низ ҷоми шаҳодат нӯшиданд, ки яке аз онҳо капитани Қўшунҳои сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллии Тоҷикистон Ғафурзода Некрӯзи Набӣ буд. Ӯ зодаи деҳаи Даҳбедаи Ҷамоати деҳоти Қаратоғи шаҳри Турсунзода буда, ҳамагӣ 28 сол дошт ва соҳиби ду писар буд. Далериву шӯҷоати ин сарбози асили Ватан пас аз марг бо ордени «Спитамен», дараҷаи 2 қадрдонӣ гардид.

Ҳафтаи гузашта дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №37, шаҳри Турсунзода бахшида ба поси хотир ва номгузории муассиса ба номи шогирди ҳакин таълимгоҳ Ғафурзода Некрӯзи Набӣ маҳфили ёдбуд баргузор гардид. Дар он мудири шӯъбаи маорифи шаҳри Турсунзода Лайло Рачабова, шойрон Бузургмеҳри Баходур, Иброҳим Дўстализода ва чанде аз собиқадорону омӯзгорони муассиса суханронӣ карда, қорномаи Некрӯз Ғафурзодаро шонистаи ибрату таҳсин арзёбӣ намуданд. Сардабири маҷаллаи «Маърифати омӯзгор» Шодӣ Шокирзода ба китобхонаи муассисаи мазкур 25 нусаха китоби илмиву бадеӣ ва ба оилаи Некрӯз Ғафурзода кумаки моддии нашрияро расонид.

Баъдан аз ҷониби хонандагон қироати шеър, суруду таронаҳо дар васфи Ватан, ҷасорату мардонагӣ, ҳифзи марзубум, ёдбуди шаҳидон ва сахнае аз қорномаи шаҳиди роҳи озодии Ватан Некрӯзи Ғафурзода намоиш дода шуд, ки хеле муассир буд. Дар воқеъ, дар роҳи Ватан мурдан зиндагист ва ёду қорномаи фарзандони далери миллату сарзамин дар қалбҳо ҷовидона хоҳад монд.

Муҳаммадҷони ШОДӢ

Рӯзҳои фарҳанги Тоҷикистон дар Қароргоҳи ЮНЕСКО баргузор шуд.

► КИТОБИ ДАРСӢ

(Охираш. Аввалаш дар шумораи гузашта)

Маълум, ки муқарриз дар ин ҷо далели «солиёни дароз аз санчиши чиддии методӣ гузаштан»-и «китобҳои тартибдодаи худро» вобаста ба то ин замон дар истифода будан ва аз ҷигунагии вазъи номуътадили феълии дохили онҳо садо баланд накардани омӯзгорони ин фанни таълимиро дар назар дорад.

Аз ин хотир, солҳост, ки шумо аз хомӯшӣ, камҳавсалагӣ, камтаваҷҷуҳӣ ва бетарафию бепарвоии омӯзгорон истифода ва аз он эҳсоси ризоият намуда, «ҳокимият» меронед. Хунари шумо нодида гирифтани камбудихо буда, қонеъ аз вазъи феълии китобҳои тартибдодаи хеш мебошед ва аз камбудихо онҳо ҷашм мепӯшед.

Аз тарафи дигар, шумо ме-донед, ки ошқорсозии камбудӣ ва норасоии китобҳои мазкур масъулиро парвоя нест. Онҳо аслан аз вазъи дохилии ин китобҳо нооғанд.

Баъдан бигӯед, ки китобҳои шумо бидуни мақолаҳои таҳлилии зиндаӣ, устод Н. Қодилов ё худ баъди солҳои 2005 қай ва дар қадом наشريяхо ба мисли китобҳои дарсии фанҳои гуманитариву иҷтимоӣ аз нигоҳи мазмуну мухтаво, забон ва тарзи методи навишти онҳо мавриди таҳқиқи чиддӣ қарор гирифтаанд? Дар мо нафарони нисбат ба китобҳои мазкур мақолаҳои таҳлилий – методӣ менавишта ниҳоят қаманд. Чунин мақолаҳо агар навишта шаванд ҳам, ба хонанда маълум намешавад, чӣ натиҷа додаанд...Муқарризонашон бошанд, дар наشريяхо ҷуръати ҷопи онҳоро надоранд.

Шумо мақолаҳои тақризи-таҳлилии ба нафъатон набударо қабул надоред ва бо муаллифон розӣ будан намехоҳед. Аз онҳо норозат мешавед. Масалан, дар воқуниши эътирозомез ва ғазоболуд навиштаатон - «Ворисон киро намебахшанд?» («Минбари халқ», №55, (325), 1. 07. 2005) (ҷавоби шумо ба мақолаи дар ҳамин рӯзнома бо номи «Ворисон намебахшанд»)-и омӯзгорони литсеи №1-и ноҳияи Ёвон М. Олимов, А. Бобокалонов ва дигарон нисбат ба китоби «Математика-6» гуфтаед: «Ҳамин ки муқарризон китоби худашонро навиштанд, метавонанд ба хонандаи синфи 6 мақсади шахсии худашонро пешниҳод намоёнд, вассалом». Ана, ёбеду гиред!

Ба андешаи Шумо, гуё навиштани тақриз ба чунин китобҳои дарсӣ фақат ба онҳое мумкин аст, ки китобҳои таълимии навиштаи хешро дошта бошанд? Пас, чунин китобҳо барои кӣ ва барои қадом хонанда навишта мешаванд? Агар барои хонанда бошад, барои чӣ намегузоре, ки омӯзгорон перомуни онҳо мулоҳизаҳои хешро

баён созанд? Чӣ, шумо мехоҳед оид ба фанни математика фақат галаткитобҳои шуморо мавриди истифода қарор диҳанд?!

Забони китоби дарсӣ яке аз масъалаҳои асосист. Ба фикри мо, имрӯз як роҳи ҳалли ин масъала он аст, ки ҳар китоби таълимӣ аз таҳрири мутахассисе, ки дар ҳақиқат, фанни худ ва забони тоҷикиро хуб медонад, бигзаранд. Забони пурнуксони китоби дарсӣ масъалаи дарднок аст, натиҷаи таҳсилро қоиш меҳад. Аксари китобҳои таълимии фанҳои дақиқ забони ҳаробдоранд. Чун забони китоби дарсӣ пурнуксон аст, мо наметавонем

шудаанд. Мақсад аз нишон додани камбудихо ислоҳи онҳо дар нашрҳои минбаъдаи онҳост.

Муқарриз дар мақолааш эътироф намудааст, ки китоби «Математика-6»-и бо таҳрири Б. Алиев навиштаи ӯ, ки он бори охир сола 2004 нашр шудааст, ҳоло дар истифода нест.

Аслан, ин китоб муддате боз нашр нашудааст, вале ҳоло дар истифода аст. Вале савол ин аст, ки чаро то ин замон оид ба аз истифода боздоштани китоби мазкур амре ё худ тавсияе ба омӯзгорони ин фанни таълимӣ пешниҳод нашудааст?

Аз маҷмуи зиёди камбу-

содатар баён ёфта, осонфаҳм бошанд. Чунин ҳолат дар китобҳои таълимии ҳозира мушоҳида намешавад. Ҳалли бештари машқҳои асосӣ ва масъалаҳои дар муқоиса бо мисолу масъалаҳои китобҳои дарсии солҳои пешин ва ҳозираи русӣ душвор аст. Ин машқҳо бидуни санчишҳои ибтидоии методӣ, танҳо аз рӯи хоҳиш ва таъбу завқи шахсии муаллифони онҳо ба китоб дохил карда шудаанд. Дар онҳо талабу дархост ва қобилияти хонандагонӣ сустхонро ба назар нагирифтаанд.

Аз вазъи мавҷуда ба ҳулосае метавон расид, ки то солҳои наздик аз тарафи муаллифони худӣ

тифода намуд.

Тарҷумаро низ ба ҳар кас набояд бовар кард. Тарҷума кори меҳнатталаб буда, дониши ба-ландро мехоҳад. Ба ин қор бояд нафароне ҷалб шаванд (новобаста аз доштани унвони илмӣ), ки таҷрибаи омӯзгории зиёд дошта бошанд ва аз ҳама муҳим- забони модарии худро хуб донанд.

Вазъи китобҳои имрӯза бозгӯи он аст, ки ба таври инфиродӣ на-виштани китобҳои дарсии фанни мазкур қобили қабул нест. Дар айни замон, бо иштироки гурӯҳи бештари муаллифон навиштани китобҳои нави таълимӣ ба-рои фанҳои дақиқ яке аз усулҳои бехтарин ва самараноктар ҳоҳад буд. Масалан, дар навишти китобҳои дарсии «Алгебра» ба-рои синфҳои 7 ва 8 наشري соли 1992 панҷ нафар, «Алгебра» ба-рои синф 9, дар зери таҳрири С. А. Теляковский 7 нафар, «Алгебра» ба-рои синфҳои 10-11, дар зери таҳрири А. Н. Колмогоров 6 нафар иштирок намудаанд.

Набояд фаромӯш кард, ки аз ин китобҳои дарсӣ, ҳусусан, аз фанҳои дақиқ, тақдири ҳамаи насли ояндаи миллат вобаста аст. Сифати китобҳои дарсӣ, омӯзиши ҳамаҷонибаи илмҳои дақиқ, компютер, баланд бар-доштани сатҳи таълиму тарбия, тайёр кардани кадрҳои имрӯз дар Тоҷикистони азисӣ мо аз ҷумлаи масъалаҳои муҳиманд. Бинобар ин, беҳуда нест, ки дар ҷумҳурии солҳои 2020-2040-ро Бистсо-лаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаҳои маориф ва илм эъ-лон кардаанд. Аз тарафи дигар, Пешвои миллат зимни суҳанро-нишон дар Рӯзи дониш 17 авгу-сти соли 2020 таъкид доштанд, ки «Сатҳу сифати дониши хо-нандагон, пеш аз ҳама аз маз-муни муҳтавои китобҳои дарсӣ вобаста аст».

Мо аз доварони асосии ин китобҳо – омӯзгорони фанни таълимии мазкур, аз олимону методистони ба ин масъала сару-кордошта ва аз наشريяхои соҳаи маориф гиладорем; барои чӣ онҳо дар бораи камбудиву хатоҳои чунин галаткитобҳо қариб ки чизе наменависанд. Агар онҳо ҳар сари чанд вақт ба ин қор даст мезаданд, китобҳои таълимии фанҳои дақиқ, аз ҷумла, матема-тика ба чунин вазъи гирифтӣ на-мешуданд.

Аз хонандагон ва ҳамкасбони муҳтарами худ хоҳиш менамоем, фикру андеша ва мулоҳизаҳои хешро оид ба ин мақола ба идо-раи ҳафтаномаи «Омӯзгор» ирсол намоёнд.

Ҳоҷӣ БОБОЕВ,
омӯзгори математикаи ВТМУ,
№14, шаҳри Маҳмуд,
Аълоии маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Зикри нуқсонҳо аз ғаразу нуқтагирӣ нест

мутахассиси босаводу бофарҳанг тарбия кунем. Ба назари мо, ислоҳи забони китобҳои дарсӣ аз муҳимтарин вазифаҳои имрӯза мебошад.

Барои он ки маро ба дурӯғгӯӣ муттаҳам накунам, ба таври на-муна, аз китобҳои дарсии ҳоло амалкунандаи фанни «Математика» (бидуни таҳлилии филологӣ, чунки онҳо дар навишт ҷойи зи-ёдеро мегиранд) баъзе мисолҳо меорем ва бигзор, хонанда худ ба он баҳо диҳад: «Велосипед? аз асп?дида? 5 баробар ? тезтар ҳаракат? мекард...» («Математика-6», саҳ 64, А. Шарифзода). «Аз ду деҳа, ки дар як вақт ба пешвози ҳам? ду пиёда? ба роҳ баромад?» (саҳ 86, «Математика-6» А. Ш). «Дар сатри аввали ҷадвал сари? харфи даъватшавандаҳо? оварда шудааст» (саҳ. 210, «М-6» А. Ша-рифзода)

Акнун ба сатрҳои дар китоби «Математика-5»-и А. Шарифзода диққат медиҳем: «Дар мусобикаи шатранҷ? 6 нафар ширкат варзид?» (саҳ41), «Адади 6-ро аввал 3 карат ?, баъд 4 карат ?калон карда, . . .» (саҳ 71) «Агар асп ?бо суръати 8км /соат ва велосипед? бо суръа-ти 10км /соат равона бошанд...» (саҳ 236). «Нархи 1кг зардолу 1, 5 сомонӣ буд. Нархи 1, 2 кг ; 3, 4кг зардолу чанд сомонӣ буд?» (саҳ 217) ва ғайра.

Аз ин мисолҳо маълум гашт, ки Шумо дар доништани забони ада-бии тоҷикӣ бо ҳар ду пой мелан-гед. Дар ҷумлаҳои боло меъёрҳои забони адабии тоҷикӣ ҳеч риоя нашудаанд.

Ман дар мақолаҳоям масъа-лаи аз фанни математика дониши суст доштани хонандагонро пеш аз ҳама, ба он иртибот додам, ки китобҳои дарсии «Математи-ка» дар сатҳи хеле паст мурағаб

дию норасоии дар китоби дар-сии амалкунандаи «Математика, 5» мавҷудбуда ду-се мисол ме-орем. Аз рӯи ҳалли иҷрошудаи ин мисолҳо хонанда метавонад, ба ҷигунагии вазъи дохилии ин ки-тоби дарсӣ худ ба он баҳо диҳад.

Мисоли 5 (саҳ. 61). Тарафҳои секунҷа 3см, 4см, 8см мебошанд. Периметри секунҷаро ёбед.

Муаллифи китоб ҷавоби ин масъаларо ба 15см баробар до-нистааст. Магар ӯ ин масъаларо дуруст ҳал кардааст? Оё чунин «секунҷа» бо тарафҳои дар боло додашуда вуҷуд дорад?

Мисоли 3 (саҳ. 152) $1=2/1=3/1=4/1=...$ Магар чунин баробарии пешниҳодшуда дуруст аст. Бигзор, ба ин муаллифи ки-тоб посух диҳад. Дар китобҳои дарсии фанҳои дақиқ дохил на-мудани чунин намуни мисолҳои бемантик айб аст.

Дар фанни математика исти-фодаи он китобҳои таълимии ба мақсад мувофиқ доништа меша-ванд, ки қисми назариявии онҳо ба қадри қифоя асоснок ва нисбатан

таълифи китобҳои хуби таълимӣ, ки сифатан аз китобҳои дар-сии солҳои пешин ва ҳозираи русӣ бартарӣ дошта бошанд, ба гумон аст. Аз ин лиҳоз, дар асоси мушоҳидаҳо, бештари омӯзгорони ин фанни таълимӣ ба он назаранд, ки ягона роҳи даво бахшидан ба ин мавзӯ ба-рои бехтар ба роҳ мондани си-фати таълими фанни риёзӣ то таълиди китобҳои хуби таълимӣ, аз омӯзиши китобҳои мураккабу пурғалати муаллифони худӣ (Ма-тематикаи синфҳои 5 ва 6, ҳамаи китобҳои геометрия ва китоби Алгебра -7) худдорӣ бояд кард. роҳи ҳалли масъала алҳол аз нав қор гирифтани ҳамаи китобҳои тарҷумашудаи солҳои пешин ва ё бо андаке тағйирот ба тоҷикӣ гар-донидни китобҳои ҳозираи русӣ мебошад.

Китобҳои пеш тарҷумашудаи фанни «Геометрия»-ро бошад, бидуни дигаргуни чӣ тавре ки ҳаст, бо нигоҳ доштани ҳамаи гуфторҳои аз соли хониши минбаъда ҳамаи тавр метавон ис-

► ТАҶРИБА

Олимони муайян кардаанд, ки шахс аз 25 то 50 фоиз чизи шундаашро хифз карда метавонад. Хонандаи синфи якум ҳоло ба ин пурра тайёр нест. Ҳангоми сомеъ буданаш диққаташ парешон, фи-краш банди бозӣ, ба суҳанҳои эътибор намедиҳад, аз ин рӯ, аз нақли гуфтаи муал-лим чизе ба хотир намегирад.

Муаллим роҳу усул меҷӯд, то аҳли синф малакаи гӯш кардану дар хотир ги-рифтани нақли муаллимиро ҳосил кунанд ва андешаҳои шогирдонро ба низом дарорад. Барои ин омӯзгор ба хонандагон тибқи талаби муносибати босалоҳият ба таълим бояд иҷозат диҳад, талабаҳо дар доираи мавзӯҳои шавқовари кӯдакона ибрази на-

зар намоёнд. Рӯҳбаланд кардан, албатта, ҳатмист, зеро шогирдон бо лаҳҷа гап меза-нанд. Нозукиҳои гуфторро наметавонанд ва ҳатто парво надоранд, ки чӣ меғунанд.

Бинобар ин, олимони оид ба ин масъала тавсия медиҳанд, ки диққат додан ба суҳа-нони гӯянда, вақти суҳбат ба гӯянда нигоҳ кардан, бартараф кардани андешаҳои ноло-зим дар фикр, эътибор надодан ба садоҳои ба гӯш расида истода, сарфаҳм рафтан ба ишораҳои гуногуни нотик зарур мебошад.

Муаллим метавонад пас аз таҷрибаҳои чандвақта бо шогирдон охиста-охиста ин марҳалаи басо мушкилро бартараф ку-

над, ҳарчанд ин мушкили якрӯзаю дирӯза намебошад. Яке аз роҳҳо бояд ташкили саволу ҷавоби байни ҳамсинфони бошад, ки ҳар дарс муаллим онро ба гунаи ҳатмӣ бояд гузаронад. Зарур аст, ки ҳамсуҳбатро эҳтиром кунанд, ҷавобҳои нодурустро аз рӯи одоб ислоҳ намоёнд, дағал набошанд. Бо роҳбарии дурусти омӯзгор хонандагон дар синфҳои ибтидоӣ давра ба давра, аз дарс ба дарс қобилияти гӯш карданро тақ-мил медиҳанд ва он сайқал хоҳад ёфт.

Ёд додан дар ин синну сол замина барои оянда аст. Суҳанро набуридан, бо сабру таҳммул будан, доништа савол додан, одо-

бро риоя кардан, андешаро комил наму-дан ва амсоли инҳо мусоидат мекунамд ба малақаҳои гӯш кардану гуфтан.

Чун ин ҳамаро ба даст орад, тадричан шогирдон малақаҳои гӯш кардану гуф-танро аз худ мекунамд. Забонашон охи-ста-охиста равону бурро мегардад ва таркиби лугавияшон бой мегардад. Омӯзонидан, ё гӯш карда ҷавоб додан ва машқи хотира имкон медиҳад, ки минбаъд хонанда аз рӯи нақли шундааш нақле нависад, ё дар ҳаҷми 20-25 калима ЭССЕ эҷод кунанд.

Дилафрӯз НАЗРИЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

► АНДЕША

Омодагии комил – омили комёбӣ

Одам ҳар амалеро, ки содир менамояд, бояд қаблан ба нақша бигирад, дар бораи он биандешад, ба хулоса ояд. Корре, ки бидуни мулоҳизаи пешакӣ иҷро мешавад, аксаран нақшаи, нуқсондор менамояд, чандон ғайзу баракат надорад. Ба таъкиди ин мазмун бузургонамон фармудаанд, ки «Авал бубин ҷои худ, баъд бимон пойи худ». Байти зерин низ гуфтаҳои болоро таъкият мебахшад:

*Ҳар он к-ӯ ба ҳар кор бинадзи пеш,
Пушаймон нагардад зи қирдори хеш.*
Банақшагирӣ дар фаёли-

яи омӯзгор аҳамияти махсус дорад. Илми педагогика барои аҳли таълиму тарбия мавҷуд будани якҷанд ҳуҷҷатро зарур менамояд. Аксар омӯзгорон шикоят аз он мекунанд, ки аз онҳо дар давоми фаёлиятҳои доштан микдори зиёди ҳуҷҷатҳо талаб карда мешавад ва санҷишгарон аз мақомоти дахлдори соҳавӣ низ, пеш аз ҳама, хоҳиш мекунанд, ки омӯзгор ҳуҷҷатҳои нишон диҳад. Албатта, чунонки дар огоз гуфтем, ҳуҷҷатгузори барои пурсамарии фаёлияти муаллим омили муҳим аст, вале ба назари мо, бояд теъдоди аснодро коҳиш дод. Аз ҷониби дигар, пӯшида нест, ки чанде аз омӯзгорон ҳуҷҷатҳои расмӣ коргузориашонро асосан ба хоҳири нишон додан ба санҷишгарону масъулин таҳия месозанд. Аҷибаш он аст, ки аксар вақт санҷишгарон (методистон, намоёндогони шӯбаи маориф ва ғайраҳои дигари соҳа) маҳз ба ҳуҷҷатҳои омӯзгор аҳамият ва баргари медиханд, на ба самарани фаёлияти ӯ.

Ба ҳар ҳол, имрӯз, ба фикри мо, вақти он расидааст, ки ба масъалаи ҳуҷҷатгузори омӯзгорон ва роҳбарони мактабҳо таҷдиди назар карда шавад. Ба мушоҳида мерасад, ки на ҳамаи ҳуҷҷатҳо, ки имрӯз аз омӯзгорону масъулини таълимгоҳҳо тақозо мешаванд, зарурат доранд, таҳияи баъзе аз онҳоро ба ихтиёри омӯзгор бояд вогузошт. Дар байни ҳуҷҷатҳои расмӣ омӯзгорон,

ба таъкиди зумрае аз мактабшиносону педагогҳои варзида, нақшаҳои зерин муҳимтаранд ва ба дарди омӯзгор меҳуранд: нақшаи тақвимӣ (плани календарӣ), нақшаи мавзӯӣ, нақшаи - конспекти яксоата (мазмун муктасар)-и ҳаррӯзаи дарсҳо (маъмул ба «план-конспект»). Маълум, ки нақшаи тақвимӣ барои соли таҳсил, нимсола ва гоҳо барои ҷорак тартиб дода мешавад ва воқеан ҳам, омили муҳими мураббаи бонизом будани машғулиятҳои омӯзгор махсус меёбад ва низ муназзами омӯзиши барномаи таълимиро таъмин месозад. Ба мушоҳида мерасад,

ки омӯзгорон аз шаклҳои гуногуни нақшаи тақвимӣ истифода мебаранд. Ба ҳар ҳол шакли (сохтори) зерин бештар маъмул ва мақбул аст: хели дарс, маводи барнома, микдори соат, эзоҳ. Муайян кардани хели дарс вобаста ба мазмуну муҳтавои мавзӯе яке аз омилҳои муҳими фаёлияти омӯзгор, гарави пурсамарии машғулиятҳо бо хонандагон мебошад.

Нақшаи мавзӯӣ дар заминаи муайянсози пешакии тартибу тарикқи омӯхтани мавзӯҳо аз ҷониби омӯзгор мураббаи сохта мешавад. Нақшаи мавзӯӣ соати умумӣ, тартиби дарсҳо, мавзӯ ва мундариҷаи асосии ҳар як дарсро муайян менамояд. Таваассути ин ҳуҷҷат муаллим ҳар машғулият бо шигирдонро хеле равшан пеши назар меорад ва бо қатъият амал мекунад. Нақшаи дарс баёнгари омодагии комили омӯзгор ба дарси навбатӣ мебошад ва махсусан, барои омӯзгорони ҷавону камтаҷриба раҳнамои воқеист. Нақшаи дарс бояд эҷодкорона тартиб дода шавад ва дар он муҳимтарин лаҳзаҳои дарс ба таври бештар амиқ дақиқ инъикос ёбанд.

Ҳуҷҷатнигорӣ, таҳияи нақшаҳои зарурӣ чун муҳимтарин чанбаи фаёлияти омӯзгорон эътироф шудааст.

*Гулрухсор
ФАЙЗУЛЛОЕВА,
омӯзгори мактаби №36-и
ноҳияи Рӯдакӣ*

► ТАКМИЛИ ИХТИСОС

Яке аз хусусиятҳои замони мо инкишофи бо-суръати илму техника доништа шудааст. Ҳамарӯза дар саросари ҷаҳон вобаста ба тамоми илмҳо тағйироти зиёд ба вуқӯ мепаивданд, маълумоти тоза пешниҳод мешавад, кашфиёт ба амал меояд. Ҳар фарди фаъол, ҳосатан, зиёиёно лозим аст, ки аз ин ҳама нағзониҳои замон дар сатҳи зарурӣ ва саривақт оғай

малакаи омӯзгор воситаҳои гуногун муқаррар шудаанд: таҳсил дар курсу семинарҳои гуногун, иттиҳодияҳои методӣ, машваратҳои августӣ, ҳамоишҳои илмию методӣ, табодули таҷриба, донишқадаҳои тақмили ихтисос...

Албатта, ин ҳама воситаҳои омили муҳими боло бурдани сатҳи маълумоти муаллимон мебошанд, вале дар фаёли-

психология баргари дошта бошад. Ин илмҳо дар фаёлияти омӯзгор нақши меҳварӣ доранд ва саривақт оғай дарёфтган аз нағзониҳо вобаста ба улуи мазкур кори ӯро вусъат мебахшад, ҳадафгиртар месозад.

Дар худомӯзии ҳамагони омӯзгор нақши нағзрияҳо, махсусан, нағзрияҳои соҳавӣ бағоят бузург аст. Ҳар як омӯзгори ҳақиқӣ ва дилсӯз нисбат ба

Ҳамеша бояд омӯхт

пайдо намоёнд. Албатта, аз ин ниғоҳ, талабот ба омӯзгорон бештар аст, зеро онҳо мунтазам, ҳар рӯз соат бо илму дониш сарукар доранд. Омӯзиши ҳамагӣ яке аз махсусиятҳои аввалдараҷаи пешаи омӯзгорӣ доништа мешавад. Даъвати дерини аҳли хирад – «Маёсой аз омӯхтан як замон», пеш аз ҳама, ба аҳли таълиму тарбия дахл дорад. Барои он ки дарси омӯзгор пурмуҳтавою ҷолиб ва таъсирбахш ҳотирмон сурат гирад, ӯро лозим аст, ки аз сарчашмаҳои гуногун (илова бар китоби дарсӣ) оғай дошта бошад. Омӯзгор дар ҷодаи омӯзиш набояд танҳо ба фанни худ маҳдуд гардад, балки бояд аз нағзониҳо оид ба илмҳои дигар низ асосан бохабар шавад, зеро, ончунон ки маълум аст, тамоми илмҳо бо ҳамдигар робитаи қавӣ доранд, ҳамдигарро қомилтар месозанд, тақвият мебахшанд.

Маълум, ки барои тақвияти пайвасти дониш ва маҳорату

ти аҳли маориф муҳимтарин ва пурсамартарин василаи худтақмилдиҳӣ ва ҳамқадами замон будан маҳз худомӯзии мунтазаму бохадафона ва самарбор мебошад. Барои он ки омӯзгор ҳар рӯз бо сари баланд, бо дили пур ва бо қўлбори пурбори маънавӣ ба назди шогирдон ҳозир шавад, ӯро мебояд, ки ҳамарӯза чанд соат вақти худро ҳамчун идомаи омодагӣ ба дарс, ба вохӯрӣ бо хонандагон ба худомӯзӣ бахшад. Албатта, худомӯзии муаллим бояд дар доираи нақшаи муайян, ҳадафмандона ва фарогир бошад. Аз ин ҷост, ки дар мактабҳо дар катори ҳуҷҷатҳои дигар аз омӯзгор талаб карда мешавад, ки дафтари нақшаи худомӯзӣ дошта бошад. Ин ҳуҷҷат бомаромию мураббаи ва ҳадафмандии омӯзиши ҳамагони муаллимро таъмин менамояд. Табиист, ки мувофиқ ба хусусияти пешааш дар худомӯзии омӯзгор бояд омӯзиши пайваста вобаста ба илмҳои педагогика ва

шогирдону масъулиятшинос нисбат ба пешаи нағзбаш бояд мунтазам нағзрияҳои соҳавии худ – «Омӯзгор», «Маърифати омӯзгор», «Маорифи Тоҷикистон», «Масъалаҳои маориф»-ро мутолиа намоёнд. Ҳамчунин, аз китобҳои тоза-нағзри марбут ба кори таълиму тарбия омӯзгор бояд оғай дошта бошад, ба мутолиаи онҳо пардозад.

Дарсҳои илова, дарсҳои тарбиявӣ, қонфронсу чашнвораҳо ва амсоли инҳо, ки дар таълимгоҳҳо бо эҳтимоми омӯзгорон баргузор карда мешаванд, боз ҳам тақозои онро доранд, ки омӯзиши муаллим бавусъату ҳамагӣ бошад.

Худомӯзӣ ғайзбахши фаёлияти омӯзгор аст ва низ боиси ағзудани обрӯю эътибори ӯ дар назди ҳамкорон, хонандагон ва аҳли ҷомеа мешавад.

*Санавбар АНДАЛЕБОВА,
омӯзгори мактаби №59-и
ноҳияи Сино*

► Омӯзиш

Дониш – равшангари роҳи мо

Дониш дили моро мисли ҷароғ равшан мекунад. Инсон донишманд дар печуби зиндагӣ бо донишу илме, ки дорад, дар ҳама гуна мушкилиҳо пируз мешавад, ба қасе муҳтоҷу зор намегардад. Дониш ба мисли ҷавшанест дар тани одам, ки ӯро аз тамоми бадихо муҳофизат менамояд. Устод Рӯдакӣ барҳақ, фармудааст:

Дониш андар дил ҷароғи равшан аст

В-аз ҳама бад бар тани ту ҷавшан аст.

Ҳар яки мо бояд бикӯшем, ки илму дониш омӯзем ва ба воситаи он дар ҷомеа обрӯманду соҳибмартба гардем, ба Ватани азизамон хидмат кунему дар рушду ободии он саҳми назаррас гузорем.

Агар илму дониш, фаҳмишу биниш қомил надошта бошем, мутахассиси хуби соҳаи хеш набошем, пас, ҷӣ тавр ва бо қадом роҳ метавонем хидмати шоиста ба Ватан кунему кишвари худро ба яке аз давлатҳои пешрафтаи дунё мубаддал созем?!

Ҳамчунин, ба ҳайси волидони масъулиашинос барои босаводу донишманд ва соҳибхуна тарбия намудани фарзандони хеш бояд тамоми талошро ба ҳарч диҳем, ба раванди илломӯзии донишазхудкунии хонандагонанон таваҷҷуҳи хоса зоҳир карда, дар дилашон меҳру муҳаббати китобхонию китобдӯстиро бедор намоём.

Пӯшида нест, ки сарчашмаи асосии илму дониш китоб мебошад. Аз ин рӯ, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанрониҳои худ пайваста насли нағзасро ва ҳамагонро ба китобхонӣ даъват менамоянд. Таъсиси озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” яке аз иқдомҳои олиии Сарварамон мебошад, ки боиси боз ҳам бештар рӯ ба мутолиаи китоб овардани қулли ҷомеа гардидааст.

Ҳама нағзи донишро инсон аз китоб гирифта, онро бо ақлу зақовати хеш сайқал медиҳад ва бағри беҳбудии рӯзгори худ ва пешравии ҷомеа

истиқода менамояд. Он чизе, ки инсонро ба қуллаҳои баланди эҷодӣ ва фаёлият мебарад, дониш аст. Барои инсон бояд донишомӯзӣ вақту худуди муайян надошта бошад, ҳар лаҳзаи ҳаёташ бояд ӯ тақмили дониш қунад, зеро ки тарақиёту илму техника имрӯз суръати қайҳонӣ гирифтааст.

Дар тамоми давру замон шахси донишманд мавқеи худро меёбад, соҳиби иззату эҳтиром мегардад ва барои ҷомеа шахси зарурӣ ба ҳисоб меравад.

Дар ҳақиқат, дониш раҳнамо ва нурбахши зиндагии мо - инсонҳаст. Аз ин рӯ, моро мебояд рӯ ба китоб оварем, то ба мавқею манзалати азалии худ соҳиб гардем.

Китоб дӯст, рафиқ, ҳамсухбат, ҳамнишини дилҳои мову шумо мебошад. Шахси қомилу боғазлу донишманд он шахсест, ки пайваста ба мутолиаи китоб машғул мешавад.

Шоири тавоно Биноӣ басо хуб гуфтааст:

Ҳурмати илму устоду китоб,

Лозими ин раҳ аст аз ҳама боб.

Ҳар ки ӯ тарки ин се ҳурмат кард,

Азми иббору майли зиллат кард.

*Озода НАМОЗОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ*

То илму ҳунар оинапардоз нашуд...

Мусоҳиба бо декани факултети гидромелиоративии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур, номзади илмҳои техникӣ Шаҳриёр Сатторов

-Мухтарам Шаҳриёр Сатторов, дар оғоз меҳостем суҳане чанд дар бораи таърихи факултет ва ихтисосҳои дар ин боргоҳи илм омӯзониданишаванда бигӯед.

- Факултети гидромелиоративии ДАТ ба номи Шириншох Шохтемур соли 1951 таъсис ёфта, соли аввал 50 нафар ҳамчун до-вталаб қабул шуда, нахустин маротиба 38 нафар аз рӯи их-тисоси «Гидромелиоратсия» бо гирифтани дараҷаи муҳандис – гидротехник факултетро хатм на-муда, тайи солҳои минбаъда дар натиҷаи афзоиши азхудкунии заминҳои нави обёришаванда, корҳои мелиоративӣ, сохтмонӣ истифодабарӣ, таъмиру барқарорномаӣ ва нигоҳдорӣ системаҳои гидромелиоративӣ дар ҷумҳурӣ, талабот ба муҳандис – гидромелиораторҳо зиёд гардид. Аз ин рӯ, қабули довталабон аз рӯи ихтисосҳои на-нав сол ба сол зиёд шуда, соли 2021 теъдоди онҳо ба 191 нафар расид. Бояд зикр намуд, ки фа-култети гидромелиоративӣ ягона маркази тайёр намудани кадрҳои илмӣ- педагогӣ ва бозомӯзии соҳаҳои хоҷагии об, кишоварзӣ, гидроэнергетика ва хифзи муҳити зист дар ҷумҳурӣ мебо-шад. Дар факултет донишҷӯён рӯи 4 ихтисос: сохтмони ин-шооти гидротехникӣ мелио-ратсия, тачдидсозӣ ва хифзи замин, истифодаи ситемаҳои гидромелиоративӣ (истифодаи оқилона ва хифзи захираҳои об) ва механикаи сохтмон ва гидрав-лика илм меомӯзанд.

Дар факултети гидромелиоративӣ тайи солҳои охир дигаргуниҳои бузурге ба амал омада, заминаи моддию техникии он мустаҳкам гардид. Айни ҳол, факултети мо дорои 2 озмоишгоҳи илмӣ – тадқиқотии соҳавӣ, «Кластери инноватсионӣ ва илмӣ – тадқиқотӣ оид ба идо-ракунӣ ҳамгирои захираҳои об», озмоишгоҳи соҳавӣ «Ги-дравликаи иншоот, гидрофизика, раванди маҷро, каналҳои обёрӣ ва минтақаҳои обӣ», пойгоҳи обухавошиносии худкор, мар-кази компютери пайваст бо шабакаи интернетӣ бовусъати алоҳида, тачхизот ва асбобҳои муосири замонавӣ оид ба соҳаи гидрология, гидрометрия ва хокшиносӣ мебошад.

-Муфасссалтар дар хусуси озмоишгоҳҳо, кластери инно-ватсионии тадқиқотии соҳавӣ ва пойгоҳи ҳавошиносии худкор, ки заминаи асосию калидии татбиқи донишҳои назариявии донишҷӯён дар амал ба ҷуммор меравад, ит-тилоъ медодед.

-Чунонки изҳор доштем, дар факулта 2 озмоишгоҳи илмӣ – тадқиқотӣ ва соҳавӣ фаъолият мекунад. Яке аз ин озмоишгоҳҳо озмоишгоҳи гидравликаи ин-шоот, гидрофизика, раванди маҷрои об, каналҳои обёрӣ ва

минтақавии обӣ номида мешавад. Дар озмоишгоҳи номбурда дар 10 самт корҳои илмӣ – тадқиқотӣ ба роҳ монда шудааст. Дар самтҳои болоишӣ дар ҷисмҳои садд ва бандҳои хокӣ, муайян на-мудани суръати ҳаракати об дар маҷро, мушаххас кардани тала-фи об дар системаи обтаъмин-намоии шаҳру деҳот, истифода ва таъмири пойгоҳҳои обкашӣ, омӯзиши ҳаракати моеъ (гидрав-лика), тақсмоти об, раванди обгирӣ аз сарчашмаҳои обёрӣ, омӯзиши ҳаракати зарроти хок ва таъсири он ба шабакаҳои обёрӣ, муайян намудани фишори тобоварии лӯлаҳои полиетиленӣ ва металлӣ, омӯзиши истифода ва таъмири шабакаҳои новагӣ, восанҷии ништаҳои обҷенкуна-ки сайёр тадқиқотҳои таълимӣ ва соҳавӣ гузаронида мешавад. Озмоишгоҳи дуюм озмоишгоҳи беҳдошти замин ва технологияи обёрӣ мебошад, ки дар самтҳои муайян намудани ташаккулё-бии ҷўяҳои обёрии зироатҳои кишоварзӣ, ҳамчунин, муша-хас кардани ҷўяҳои обӣ дар майдонҳои обёрӣ, обпартоии сатҳӣ, шусташавии ҳаҷми хоки қабати ҳосилхез ҳангоми обё-рии зироат, ҳаҷми ҳамворкунии капиталӣ, суръати ҷаббиши об дар дар ҳок, суръати давидани об дар ҷўй, омӯзиши техноло-гияи обёрии катрагӣ, боронӣ, зерихокӣ бақуллӣ омӯхта ва таҳқиқ карда мешавад. Озмоишгоҳи зикршуда ба кафе-драи мелиоратсия, тачдидсозӣ ва хифзи замин вобаста шуда-аст. Кластери инноватсионӣ ва илмӣ – тадқиқотӣ оид ба идора-кунии ҳамгирои захираҳои обӣ бо мақсади боз ҳам дар сатҳи васеъ омӯхтани низоми идора-кунии захираҳои обӣ дар шаро-ити ислохоти соҳаи хоҷагии об буда, барои тайёр намудани му-тахассисони соҳаҳои хоҷагии обу кишоварзӣ хизмат мекунад. Кла-стери мазкур дар мувофиқа ва бо дастгирии Вазорати энергетика ва захираҳои оби ҷумҳурӣ ва Маркази экологии минтақавӣ Осиёи Марказӣ дар доираи даҳсолаи барномаи байналми-лалӣ «Об барои рушди усту-вор» дар пойгоҳи ҷумҳурӣ дар факултети гидромелиоративӣ таъкил карда шуда, ягона мар-казе мебошад, ки ҷиҳати омо-да намудани мутахассисони соҳаҳои хоҷагии обу кишоварзӣ ва бозомӯзии мутахассисони ВЭ ва ЗО-и Кумитаи хифзи муҳити зист, МД «Тоҷикгидромед», Ва-зорати кишоварзии Тоҷикистон, Агентии беҳдошти замин ва обёрии ҷумҳурӣ, идораҳои ҳавзавии захираҳои обӣ дар ми-соли дарёҳои Қофарниҳон, За-рафшон ва Сирдарё, инчунин, идораҳои беҳдошти замин ва обёрии шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ ва ассотсиатсияҳои истифодаба-рандагони оби ҷумҳурӣ равона

гардидааст.

-Меҳостем самтҳои фаъоли-яти кластери инноватсиониро шарҳу тавзеҳ мебахшидед.

-Самтҳои фаъолияти кла-стери инноватсионӣ аз рушди устувори иқтисодӣ зехнии мута-хассисони соҳаҳои хоҷагии обу кишоварзӣ, мустаҳкам намудани дурнамои иқтисодӣ техни-кии фонди хоҷагии об (системаи гидромелиоративии ҷумҳурӣ), ҳамкориҳои муштарак бо соҳаҳои хоҷагии халқи ҷумҳурӣ оид ба истифодаи захираҳои мобилӣ ва файндрейзинг, ҳамкориҳои илмӣ – таълимӣ ва тадқиқотӣ доир ба

идоракунии захираҳои обӣ бо институтҳои илмӣ – тадқиқотии дохил ва хориҷи кишвар ибор-ат мебошад. Барои амалӣ на-мудани самтҳои зикршуда, кла-стер бо тачхизоти компютери пайваст бо шабакаи интернетӣ ва ҳамоханг бо сохторҳои ҳавзавӣ, дастгоҳҳои гидрологӣ, гидрометрӣ, хокшиносӣ ва пойгоҳи обухавошиносии худкор бо дастгирии созмонҳои байнал-милалӣ Хелвита, Чэйзет, Фао таъмин карда шудааст. Бинои муҷаххаси махсус бо ин мақсад дар назди факултет сохта шу-дааст. Иқтисодӣ техникаи кла-стер бо 26 компютер, 3 тахтаи электронии соҳавӣ махсус, 2 адад сервери калонҳаҷм барои таъкили базаҳои нигоҳдошти маълумот, 3 адад телевизори калонҳаҷм ҷиҳати гузаронидани конференсияву мизҳои мудаввар, машғулиятҳои озмоишӣ, таъмин бо камераҳои мушоҳидавӣ мебо-шад, ки ин заминаи техникӣ оми-ли боз ҳам мустаҳкам гардидани факултети гидромелиоративӣ дар самти омода намудани мута-хассисони варзида мегардад. Бо дарназардошти талабу эҳтиёҷоти замон ва ба амал омадани сохтмонҳои аср дар ҷумҳурӣ, аз қабилӣ неруғоҳҳои хурду бузург, пойгоҳҳои обкашӣ, азхудкунии заминаҳои нави обёрӣ, сохта-ни тақсонгоҳҳои системаҳои гидромелиоративӣ, бо мақсади соф намудани обҳои обёрӣ, дар пойгоҳи факултет бо дастгирии ташкилоти Каритаси Швейсария

дар доираи лоиҳаи об ва иқлим 3 синфҳои таълимии муҷаххас бо васонти таълимӣ ва як озмоишгоҳи масолеҳи сохтмонӣ моҳи октябр ҷумра мавриди и-стифода қарор мегирад. Мақсади таъсиси озмоишгоҳ мустаҳкам намудани донишҳои амалии донишҷӯён дар заминаи «Бис-солаи омӯзиши фанҳои табиӣ – риёзӣ ва дақиқ» мебошад.

-Қорҳои илмӣ-паҷӯҳишӣ ва кашфиёту ихтироот аз ҷониби устодону омӯзгорон ва донишҷӯён дар факултет дар кадом сатҳ қарор дорад? Оё дастовардҳои илмӣ соҳаҳои охири устодони фа-

култа қонеъкунанда аст?

-Бояд тавзеҳ дод, ки қорҳои илмӣ, илмӣ – таҳқиқотӣ, эҷодӣ таълимию методи олимону муҳаққиқон, ки дар факултет дарс меғўянд, дар самтҳои тех-ника ва технологияи обёрӣ дар нишебзаминҳо, техника ва та-шкили обёрӣ дар шароити ҷумҳурӣ, технологияи обёрии пахта ҳангоми парвариши интенсивӣ, мукамалгардонии технологи-яи обёрии зироатҳои кишоварзӣ дар хоҷагии деҳқонии киш-вар, тақмилдиҳии системаи идо-ракунӣ захираҳои обӣ барои рушди фаъолияти хоҷагидорӣ дар шароити тағйирёбии иқлим, мукамалгардонии техника ва технологияҳои обсофкунанда ва заминҳифзкунандаи обёрии зироатҳои кишоварзӣ ва арзё-бии захираҳои обӣ ва техноло-гияи обёрии катрагӣ дар шаро-ити боғҳои интенсивӣ дар водии Ҳисор ва ғайра ба роҳ монда шудааст. Дар баҳши қорҳои илмӣ, илмӣ – тадқиқотӣ, эҷодӣ ва таълимӣ – методи факултет дар маҷмӯъ, зиёда аз 15 китоби дарсӣ, 60 монографияи илмӣ, 100 адад тавсияи илмӣ- истехсолӣ, меъёномаҳои сохтмонӣ, истифодабарӣ ва таъмиру барқарорсозии иншооти муҳта-лиф, инчунин, 1500 мақолаи илмӣ нашр гардидаанд. Дар факултет аз ҷониби устодону омӯзгорон зиёда аз 70 ихтирооти илмӣ анҷом дода шудааст. Натиҷаҳои қорҳои илмӣ ва илмӣ – тадқиқотии оли-мони факултет, шуруъ аз солҳои

60-уми асри гузашта то ин дам дар 70 лоиҳаи хурду бузург дар самти азхудкунии заминҳои нави обёрӣ, беҳтар намудани системаи гидромелиоративӣ бо дарназа-радошти васеъ шудани заминҳои обёришаванда, азнавсозии каналҳо, саддҳои ҳимоякунанда ва заминҳифзкунанда дар масоҳати зиёда аз 250 ҳазор гектар замин татбиқ шудааст. Аз ҷумла, давоми солҳои 2000 – 2008 мувофиқи лоиҳаи Инсти-туту «Тоҷикгипроводхоз» дар ноҳияи Данғара дар масоҳати зиёда аз 6000 гектар замин и-стифодаи усул ва шабакаҳои пешниҳодкардаи олимони фа-култет, марҳала ба марҳала бо дастгирии шарикони рушд аз созмонҳои байналмилалӣ мав-риди истифодаи васеъ қарор гирифтааст. Устоди факул-тет, доктори илмҳои техникӣ, профессор, академики акаде-мияи муҳандисии Ҷумҳурии тоҷикистон Неъматбой Нурма-тов барои хизматҳои шоён дар соҳаи маориф ва сисилаи қорҳои илмӣ- навоарӣ соли 2000 бо унвони «Ихтироъкори шоистаи Тоҷикистон» ва соли 2001-ум са-зовори медали тиллоии «Ташки-лоти умумичаҳони хифзи интел-лектуалии инфиродӣ» гардида-аст. Ҳамчунин, Одина Қомил, доктори илмҳои техникӣ, про-фессор, академики Академияи муҳандисии ҚТ барои хизматҳои арзандаш бо унвони «Қорман-ди шоистаи Тоҷикистон» кадр карда шудааст. Дар факултет озмоишгоҳи «Технологияи обё-рии нишебзаминҳо» амал меку-над, ки омӯзгорон ва аспиран-тону унвонҷӯён тадқиқотҳои аввалини худро дар ин ҷо мегу-заронанд. Қормандони кафедра дар тўли фаъолияти худ зиёда аз 50 адад ихтироот дар самтҳои обёрии киштор бо ҷўяҳои хур-ди бо олотҳои махсус буридашу-да, ки ба онҳо об ба воситаи ша-бакаи сайёри ШОС-400 тақсим карда мешавад, истифодаи ша-бакаи лўлагии обтақсимкунанда ва обдиҳандаи камфишо-ри дар ҷўйҳои обгирӣ қачии П-шаклдошта ба иншооти содаи обгирӣ – обҷенкунӣ ва обпарто барои нишебзаминҳо, системаҳои гуногуни камфишори ҷақрагии намуди «Тоҷикистон» барои нишебзаминҳо бо тачхизоти арзонбаҳои тахширкунада ва амсоли инҳо анҷом додаанд. Солҳои охир ихтирооти оли-мони факултет дар ноҳияҳои ҷумҳурӣ, аз ҷумла, Абдурахмони Қомӣ, Дустӣ, Рудақӣ, Б.Ғафуров, Ш.Шохин, Носири Хусрав ва Чайхун дар майдони зиёда аз 25 гектар барои обёрии зироатҳои ҳархела ҳам дар саҳро ва ҳам гармхонаҳо татбиқ карда шу-данд.

**Мусоҳиба
Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»**

ОДОБИ ҲАМИДА

Дар давоми таҳсили хонандагон дар мактаб ба тарбияи онҳо диққати ҳамешагӣ зоҳир бояд кард. Тарбия ҷузъи муҳими омӯзиши шогирдон буда, муваффақияти онҳоро дар тамоми самтҳои омӯзишу фаъолият таъмин мекунад. Борҳо таъкид шуда, ки хонандаи беодобу бадрафтор, танбалу мағрур ҳеҷ гоҳ дар таҳсил комёб намешавад.

Педагогҳои мағруф батақдор таъкид кардаанд, ки ҳаргиз набояд таълимро аз тарбия ва ё тарбияро аз таълим ҷудо кард, онҳо ҳамбастагии ногустани доранд ва якдигарро комил месозанд. Ҳар қадар бештар омӯзӣ, ҳамон қадар ҳоксору наққирдор мешавӣ. Дар илми педагогикаи тоҷик асарҳои зиёди илмӣ, илмию оммавӣ, дастурӣ дар бораи робитаи таълиму тарбия мавҷуд мебошанд, ки омӯзишу татбиқи нишондодҳои онҳо бар манфиати фаъолияти омӯзгор аст. Барои

Мазаммати
мағрурию худбинӣ

он ки тарбияи шогирдон бештар муассиру фарогир бошад, илова ба дарсҳои муқаррарии ҳамаҷузъа (ҳар як дарс ҷанбаи тарбиявӣ дорад) ҳафтае як маротиба дар тамоми синфҳо дарси тарбиявӣ баргузор карда мешавад. Ин гуна дарсҳо маъмулан ба умдатарин масоили тарбия бахшида мешаванд, ситиши ахлоки ҳамида ва танкиди ҳислатҳои бадро фаро мегиранд. Дар дарсҳои тарбиявӣ тарғиби муҳаббат ба Ватан, ба муқаддасоти миллӣ, некию наққорӣ аз мавзӯҳои муҳимтаринанд. Дар баробари ин, наққоши ҳиёнат, тарсуӣ, дурӯғӣ, фиребгарӣ барин мавзӯҳо дар дарсҳои тарбиявӣ дорон аҳамияти махсусанд. Метавон як дарси тарбиявиро ба мавзӯи «Мазаммати худписандӣ ва худбинӣ» бахшид. Ин одатҳои номақбул ва пурзиён, мутаассифона дар байни шогирдон зиёд ба мушоҳида мерасанд, ки албатта, сабабҳои худро доранд бештар ба муҳити атрофи хонанда, вазъи оилавии ӯ ва фаҳмиши нодурусташ иртибот доранд. Ба шогирдон бояд фаҳмонд, ки худписандию худбинӣ, мағрурӣ ҳислатҳои бад ҳастанд, оқибати хуб надоранд, дар ниҳоят боиси шармандагӣю ҳиҷолатзадагии кас мешаванд. Шахси худбинро мағрур оқибат танҳо мемонад, рафиколаш аз ӯ рӯ мебаронад. Бояд ҳамеша дар назар дошт, ки «Бани одам азбон якдигаранд» ва ҳеҷ гоҳ набояд худро аз дигарон болотар донист, бояд бо ҳама бародару баробар, дӯсту ҳамнишин буд, ҳоксори ро пеша кард.

Бузургони мо ҳоксори зинати инсон, обрӯбахши ӯ донистанд ва худписандонро саҳт маҳкум карда, таъкид бинмудаанд:

Машав гарра ба зӯри бозуи ҳеи,
Ки бошад зӯр бозуҳо аз ин беш.

Машав худбин, ки он бошад ҳалоқат
Ва з-он тира бимонад ҷони покат.

Бояд мо гӯш ба андарзи ниёгонамон, ки гарму сарду неку бади зиндагиро хуб санҷидаву таҷриба ҳосил кардаанд, диҳем, аз пайи нишондодҳои онҳо равам ва аз ҳислатҳои бад дурӣ ҷӯему дорон хулқу атвори неқ бошем. Шахси худбинро мағрур на танҳо оқибат аз дӯстону наздиконаш дар қанор мемонад, балки сафи душманонаш меафзояд:

Ҳар ки гашт аз қибр боло гарданаи,
Дӯстон гарданд охир душмани.

Табиати зиндагӣ чунин аст; некро муқофот неку бадро – бад, яъне: «Нигар ҳар ҷи қорӣ, ҳамон бидравӣ». Аз ин лиҳоз, ҳикмати зерин басо судманд мебошад:

Дар ҳеҷ кас ба ҷашми ҳақорат назар макун,
То дар ту ҳам ба дидаи таҳқир нагаранд.

Ба истифода аз чунин абёти ҳикматбори бузургон омӯзгор дарси тарбиявиро таъсирбахшро пурсамар мекунад ва шогирдонро барои инсонии неку хушрафтор, дорон одоби ҳамида будан ҳидоят менамояд.

Давлатшо АСАДУЛЛОЕВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик,
ҷонишини директори мактаб–интернати
миёнаи махсуси санъати ба номи М.Атоев

АМАЛИ НОМАТЛУБ

Бо коррупсия бетарафӣ нашоёд

Вакте дар бораи коррупсия ва муқовимат ба он суҳан мегӯем, бояд муайян кард, ки худ коррупсия чист ва ҷи оқибатҳоро метавонад ба бор орад? Ҳанӯз дар аҳди қадим қалимаи «коррупсия» ба истилоҳ «фасод», «вайронкунада», «зараррасонанда» ва «фурӯхтани мансаб» маънидоод карда шуда, ҳамчун сӯистиғода намудан аз мансаб ба манфиати шахсӣ фаҳмида мешуд ва афроди ба ин амал дастзада дар ҳама давру замон ҷазои худро меиданд.

Коррупсия аз ҷумлаи «вирусоҳе» ба ҳисоб меравад, ки дар натиҷаи роҳ додан ба ин амали номатлуб ба тамоми шоҳаҳои фаъоли мақомоти давлатӣ паҳн гашта, боиси поймолшавии ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд гардида, фаъоли-

яти мақомоти давлатро заиф мегардонад ва эҳтироми мардум ба давлат коста ме-

гардад. Ошқор намудани ин ҷиноят мушқил аст, ҷунки аз тарафи ду шахс ин амал одатан ба таври пинҳонӣ содир гашта, боиси поймолшавии мегардад ва барои ошқор ва муайян сохтани ин гуна амалҳои номатлуб қорман-

дони оперативӣ ба воситаи гузаронидани ҷорабиниҳои оперативӣ - ҷустуҷӯӣ

дар намуди «санҷишҳои оперативӣ» фаъолият мебаранд. Бинобар ин, роҳбарони вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳотро зарур аст, ки

ТОЗАНАШР

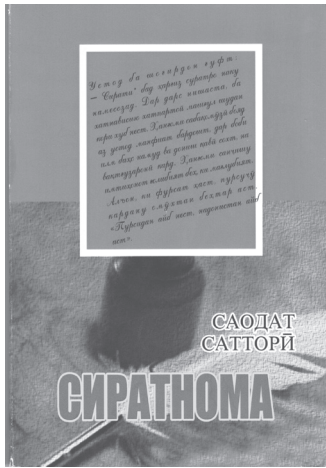
«Одамони неқсират неқҷоданд. Дар гумон аст, ки шамшери интиқом дар тафакқури онҳо дар ҳолати ҳашму ғазаб бурро гардад ва тинати зебоашон олуида гардад аз суҳанҳои заҳрогин. Дар ҳолати саррову зарро низ дурандешу мулоҳизакоранд».

Ин андешаи ҷолиб ба инсонгароёна ба қаламинависанда, омӯзгор ва рӯзноманигори варзида Саодат Сатторӣ тааллуқ дорад, ки дар китоби нави ӯ бо номи «Сиратнома» ҷой дода шудааст. Саодат Сатторӣ дар китоби тозаи худ, ки маҳсули омӯзиши бардавом ва андӯхтаву бардоштҳои

«Сиратнома»-и
хирадафзо

огоҳмандонаи ӯ аз осори барҷастаи классикони адабиёти форсу тоҷик маҳсуб меёбад, саъй бар он намудааст, ки андешаҳои бикру ҳақимонаи худро баён намояд. Ҳикоятҳои пандомези нависанда дар шакли ҳеле зебову мӯҷаз иншо гардида, дорон гоъ ва муҳтавои баланд мебошанд. Муҳим он аст, ки С.Сатторӣ на аз роҳи тақлид, балки пайравии эҷодқорона ба бузургони гузашта, мушоҳидаву бардоштҳои хешро аз зиндагии имрӯзаи мардум ҳамчун як эҷодқори соҳибсуҳан ва таҷрибаандӯхта пешниҳоди хонандаи соҳибмаърифату заковатманд гардондааст. Дар баробари ташвиқу талқини ҳислатҳои шоистаи инсонӣ, Саодат Сатторӣ аъмолу кирдори нохушу зишти одамон, аз қабилӣ ҳасудию ҳасисӣ, баҳилӣ, бадтинативу қибр, бадҳоҳиву тамаллуқ, мунофиқию дурӯғгӯӣ, найрангу шуъбадабозӣ ва амсоли инҳоро бо тасвири саҳнаҳои муҳталифи лаҳазоти зиндагӣ мазаммат мекунад. Ҳароина, баъди мутолиаи ин ҳикоятҳо хонанда худ ҳулосаву натиҷагирӣ мекунад, ба рафтору амали одамон баҳо медиҳад. Ҳарчанд маҷмӯаи нависанда «Сиратнома» унвонгузори шудааст, аммо ҳикоятҳои он дар дохили китоб ҳамчун фасле бо номи «Сабақи зиндагӣ» муаррифӣ гардидаанд. Воқеан, ҳикоятҳоро нуқтаҳои пандомези китоб ҳар яке сабақест барои инсонҳои неқроӣ аз зиндагии ҳамаҷузъаи мо.

Дар охири китоб луғати душворфаҳме, ки муаллиф истифода кардааст, оварда шудааст, ки қобили пазириш мебошад. Китоб 200 нусаха дар ҶДММ «Нашри Мубориз» ҷоп гардида, муҳаррири он Мубашшир Акбарзои мебошад.

Ш. СУҲАЙЛ,
«Омӯзгор»

РӯНАМОЙ

Сайре дар «Балҷувон»

Дар Китобхонаи марказии шаҳрии ба номи Абӯлқосим Лоҳутӣ дар шаҳри Душанбе рӯнамоии китоби тозанаши нависанда Гулҷеҳра Муҳаммадиева «Балҷувон» баргузор шуд, ки дар он доираи васеи олимону адибон ва рӯзноманигорон иштирок ва суҳанронӣ карданд.

Дар оғоз директори китобхонаи мазкур Абдуқодир Талбаков перомунӣ рӯзгор ва фаъолияти эҷодии Муҳаммадиева маълумот дод ва аз ҷумла, зикр кард, ки мақолаҳои ҷакидаҳои ҳомааш дар китобҳои «Як шаб», «Қасоси зан», «Бӯи модар», «Бонувони Фарҳор», «Ҷордодарон», «Ишораабрӯ», «Навҳаи асп» ва ғайра гирд оварда шуданд.

Г.Муҳаммадиева қайд намуд, ки як хоҳиши падарам сабаб гашт, ки китоби «Балҷувон» навишта шавад. Қиблаҳоҳам зодаи деҳаи Тойдараи ноҳияи Балҷувон буданд, аммо бо ҳуқми тақдир дар ноҳияи Фарҳор истиқомат доштанд. Ҳамеша дар бораи табиати афсунқору дилфиреби Балҷувон нақлу ривоятҳои ҷолиб мекарданд. Боре зимни ин гуна суҳбатҳо аз ман хостанд, ки ҳатман ба зодгоҳаш сафар намоям. Пас аз баргаштам аз ман чунин дарҳост намуданд:

- Дуҳтарам, ту соҳибқаламӣ, дар бораи он диёри зебо ҷизе навис, то дигарон низ аз он зебоҳои бархӯрдор бошанд.

Пас аз суҳанҳои падар қалам ба даст гирифтаму дар бораи ин гӯшаи зебои диёри соҳибистиклол таассуроти худро рӯи қоғаз овардам.

Сипас, Шоири халқии Тоҷикистон Муҳаммад Ғоиб, мудири шуъбаи адабиёти классикии нашриёти «Адиб» Муҳтарам Хотам, сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор» Ноилшоҳ Нурализода, сармуҳаррири маҷаллаи «Маорифи Тоҷикистон» Саида Набизода, муҳаррири ҳафтаномаи «Тоҷикистон» Одил Нозир, ҳамқорону дӯстон ва пайвандон дар бораи асарҳо ва зиндагии рангини адиб андешаронӣ карданд.

Сарояндаи мумтоз Ҷумъаҳои Сафар бо иҷрои сурудҳои дилангез ба маҳфил ҳусни дигар бахшид.

Дилафрӯз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»

ЗАБОНШИНОСӢ

Шарҳу эзоҳи маъноӣ луғавӣи калимаҳо

Яке аз масъалаҳои ниҳоят муҳим ва дар айни ҳол душвори таълими луғат (лексика) дар машғулиятҳои забони тоҷикӣ дар мактаби миёна (синфҳои 5-11) дуруст омӯзонидани роҳҳои асосии шарҳу эзоҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳои нав, номафҳум ва душворфаҳм мебошад, ки аз муаллими забони модарӣ диққати ҷиддӣ, заҳмати зиёд ва масъулиятшиносиро талаб мекунад.

Мо дар зер дар асоси мушоҳидаҳои дуру дароз, таҷрибаи корӣ ва озмоишҳои (эксперимент) педагогии анҷомдода дар бораи усулҳои асосии шарҳу тавзеҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо ба таври мухтасар маълумот медиҳем, ки номгӯӣи онҳо инҳоянд:

1. Ба воситаи синонимҳо шарҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо.
2. Ба воситаи решаи калимаҳо муайян кардани маъноҳо.
3. Шарҳи маъноӣ луғавӣи калимаҳо бо роҳи тасвири нишонаҳои ашё.
4. Таҳлили фонетикӣи калима
5. Муқоиса.
6. Аёнӣ.

Акнун мо ҳар кадом усулҳои дар ҷавб номбаршударо дар алоҳидагӣ мухтасар шарҳу эзоҳ медиҳем.

1. Ба воситаи синонимҳо (муродифот) шарҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо

Пӯшида нест, ки забони тоҷикӣ аз ҷиҳати синонимикаи калимаҳо ниҳоят бой мебошад. Аз ин рӯ, дар ҷараёни таълим шарҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо мавқеи асосиро ишғол намоёнд.

Моҳияти бо ин усул шарҳ додани маъноӣ калима дар он аст, ки калимаҳои барои талабагон номафҳум бо калимаҳои барои онҳо шинос бо роҳи муқоиса шарҳу эзоҳ дода мешавад: анис-ҳамдам рафик, ёр, дӯст, ҳамсухбат..., гетӣ-дунё, хуршед-офтоб, кавкаб-ситора, андалеб-булбул, шаффоф-тоза, покиза, бегубор, азим-калон, бузург..., ошуфта - ба ҳаяҷон омадан, оташин шудан, ғамгин гаштан, густурдан-пахн кардан (намадро, кӯрпачаро, дастархонро ва ғайра). Мисолҳо дар шакли ҷумла.

а) Аниси кунчи танҳои китоб аст, Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст (Ҷомӣ).

б) Ман ва бачагони дигар дар пеши созандагон гун шуда, онҳоро тамошо мекардем (С.Айнӣ).

в) Авлоди башар чун ту фидокор надидаст,

Ҷон додаю ҷони ҳамаи халқ харидӣ (М.Турсунзода).

Ҳамин тарик, ба воситаи синонимҳо (муродифот) шарҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо дар сурате ба кор бурда мешавад, ки ин ё он калимаи номафҳум синоними аниқ, дуруст ва машҳури худро дошта бошад.

Ҷунони дар боло ишора шуд, забони тоҷикӣ дар ин бобат забони ниҳоят гайи ва тараққикарда ба шумор меравад...

2. Ба воситаи решаи калимаҳо муайян кардани маъно

Бо ин усул шарҳ додани маъ-

ноӣ луғавӣи калима аз талабагон малакаҳои эҳтиёткорӣ, дақиқназарӣ ва тарбияи диққатро талаб мекунад. Ҳангоми ба кор бурдани ин роҳи шогирдон таъкид карда мешаванд, ки маъноӣ асосии калима дар реша буда, барои кушодани ҳазинаи сухан решаи калима ҳамчун “карид” хизмат мекунад: “ҳамабоб”, “лӯлаболиштҳо”, “қавибозу”, “гирдоб”, “пурхуруш”, “побел” ва монанди инҳо.

Мисолҳо: а) – Инҳо дуоҳои ҳамабобанд, – гуфт мактабдор, кадомашро ба кадом касал диҳед, як ба як шифо меёбад (С.Айнӣ) б) Ў кӯрпача пахн карда, лӯлаболиштҳоро дар пахлуяш гузошт (С.Айнӣ).

в) Устои мо Ҳазорабек ном ҷавони қавибозуе буд, ки на аз гирдоб мектарсиду на аз мавҷи пурхуруш. (М.Миршакар)

г) Баъд Ятим ва Сайдали ин заминро аз як сар побел карда бароманданд (С.Улуғзода).

3. Шарҳи маъноӣ луғавӣи калима бо роҳи тасвири нишонаҳои ашё

Шарҳи маъноӣ луғавӣи калима бо ин тарз яке аз усулҳои хуби методӣ ба шумор меравад. Калимаҳои ифодакунандаи ин ё он ашё, аломат ва ё амалу ҳолат ба воситаи калимаҳои дигар, ки тавсифи мафҳуми муайянеро дар бар мегиранд, шарҳу эзоҳ дода мешаванд: мистар - асбоби сатрқашӣ буда, ин асбобро аз коғази саҳт ва риштаи абрешимӣ месохтанд; айвон - нишастгоҳест, ки сақфнок ва се тарафаш девор дорад, аммо як тарафаш кушодагӣ аст; шохин - парандаи соҳибчанголи шикорӣ, ки бо вай парандаҳои дигарро шикор мекунанд; товус-як нави паранда. Мурғи калоне, ки парҳои рангоранги зебо, вале пойи бебези дошта, думи наринаи он мисли соябон кушода ва баланд мешавад.

Як мисол:

Товусро ба нақшу нигоре, ки ҳаст, халқ

Таҳсин кунанду ӯ хичил аз пои зинти ҳеи. (Саъдии Шерозӣ)

4. Таҳлили фонетикӣи калима

Мо ин усулро шартан барои он таҳлили фонетикӣи номидаем, ки дар он бисёр лаҳзаҳои таҳлили фонетикӣи вва орфоэпии калима ҷой дорад. Бо ин роҳи муайян кардани маъноӣ калима, асосан, ба калимаҳои аз рӯи пайдоишашон арабӣ, аз ҷумла, калимаҳои дар асоси ҷамъбандии шикастаи арабӣ (“ҷамъи мукассар”) сохташуда хос мебошад: анҳор, атфол, ашқол, авок, асноф; манзум, мансур, машрик, мағриб, мантик, тавсиф...

Баъди шарҳу эзоҳи ҳамаҷаҳафани калимаҳои мазкур талабагон бояд ба таври бошууруна дарк намоянд, ки овозҳои ҳамсадои к, т, б “скелет”-и

калимаҳои зерин ба шумор мераванд, китоб, мактуб, мактаб, котиб, котиба, мукотиба ва монанди инҳо.

5. Муқоиса

Бо роҳи муқоиса омӯзонидани маъноӣ луғавӣи калимаҳо дар машғулиятҳои лексикӣ дар мавридҳои муайян ба кор бурда мешавад. Моҳияти ин усул аз он иборат аст, ки калимаҳои ифодакунандаи номи ашё, аломат ва ҳаракату ҳолати онҳо дар муқоиса ба ҳамдигар омӯзонидани мешаванд: Шеър-шер, суръат-сурат, даъво-даво; кӯш-куш, гул-гул, бур-бур; кафш-кашф, лаҳн-лаҳн, разм-рамз, самъ-самт, эҳсон-эхсон, таътил таҳсил, тавсия-тавсеа...

Истифодаи ин усул имконият медиҳад, ки хонандагон на танҳо тарзи навишт (имло) ва талаффузи калимаҳо, балки маъноӣ луғавӣи онҳоро низ бошууруна дарк намоянд. Муаллим ҳангоми таълими исм, сифат, феъл ва дигар ҳиссаҳои нутқ аз ин усули методӣ дар мавридҳои зарурӣ истифода бурда метавонад.

6. Аёнӣ

Дар адабиёти методии таълими забони тоҷикӣ аёнӣ ҳамчун яке аз воситаҳои шарҳу эзоҳ додани маъноӣ луғавӣи калима низ ба эътибор гирифта шудааст. Аз ин рӯ, истифодаи навиҳои гуногуни аёнӣ (нишон додани ашё, расми он ва ғайра) на танҳо дар синфҳои ибтидоӣ, балки дар ҳамаи зинаҳои таҳсилоти мактабҳои миёнаи типӣ нав, коллеҷи омӯзишгоҳҳо, муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, инчунин, донишқадаҳою донишгоҳҳои гуногун бояд ҷой дошта бошад.

Барои он ки хонандагонии мактабҳои миёна ба моҳият ва маъноӣ луғавӣи калимаҳои таркибии луғавӣи забонамон, аз ҷумла, калима ва истилоҳоти техника ва технологияи муосир, аз қабилӣ ҷавшан, синон, зубин, духул, мадраса, манора, гунбаз, минбар, меҳроб, видео, компютер, принтер, флеш, силлабус ва ғайра сарфаҳм раванд, лозим аст, ки худӣ он ашё ва ё расмашонро ба талабагон нишон дода ва бо қисме аз онҳо сару кор гирифтанд (воситаҳои нави техникӣ) амалан нишон диҳем, ки талаботи давру замон ва ҷаҳони муосир мебошад.

Бояд гуфт, ки дар ташреҳу тавзеҳ ва маънидоӣ баъзе калимаҳо ва мафҳумҳои гуногун (андалеб, товус, парасту, манора, мадраса, духул, синон...) яқинан усул ва воситаҳоро баробар кор фармудаи мумкин мебошад. Аз ин рӯ, ин гуна усулҳоро ба таври шартӣ “усулҳои муштарақ” номидан ҷоиш аст.

Ҳамин тарик, ба шогирдон омӯзонидани роҳҳои гуногуни шарҳу эзоҳ додани маъноӣ луғавӣи калимаҳо аз омӯзгор истифодаи метод, усул ва навиҳои ҳархелаи тадрисро тақозо менамояд, ки яке аз ин гуна воситаҳои муҳими таълимӣ кор бо ҳелҳои гуногуни фарҳангҳои мавҷуда, махсусан, бо луғатҳои тафсирий, истилоҳотӣ энциклопедӣ, соҳавӣ, дузабона ва луғати калимаҳои хориҷӣ мебошад.

Қайюм САНГОВ,
дотсенти кафедраи
забони тоҷикӣи ДДК
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

СИНФҲОИ ИБТИДОӢ

Миллати сарбаланди тоҷик тавонист дар даврони соҳибистиклолӣ ба дастовардҳои зиёде, аз қабилӣ пойдор намудани сулҳу ваҳдати миллӣ, ҳифзи забон, таърих ва фарҳанги миллӣ, бунёд ва азнавсозии роҳҳои оҳан ва автомобилгард, сохтмони бузургтарин иншооти аср, НБО-и “Роғун” ва ғайраҳо ноил гардад. Бинобар ин, ҳар як омӯзгорро зарур аст, ки бо мақсади мустаҳкам намудани таҳкурсии дониши сиёсии хонандагон, омӯзонидани таърихи давлатдорӣи миллӣ ва дар дили онҳо ҷой намудани ҳисси ватандӯстӣ, ҳангоми

Дастовардҳои истиқлолро омӯзонем

дарсҳои тарбиявӣ оид ба ин дастовардҳо ба шогирдон маълумоти муфассал диҳад. Дар ин замина, барои ҳар як омӯзгор доштани маълумоти пурра доир ба мавзуи мавриди назар шарт ва зарур аст. Нозукии ҷаҳонияти омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ дар он аст, ки бояд ҳар як маводи таълимиро сода карда, ба хонандагон омӯзонанд. Зеро бачаҳои хурдсол имкони ба пуррагӣ дарк кардану аз худ намудани мавзӯҳои мушқил ва душворфаҳмро надоранд. Аз ин сабаб, омӯзгор метавонад барои таҳияи нақшаи дарси яқсоатаи тарбиявӣ дар мавзуи “Истиқлол ва дастовардҳои миллӣ” дар синфҳои ибтидоӣ маълумотро ба ин тарз ба хонандагон пешкаш намоёнд:

- Ҷумҳурии Тоҷикистон 9-уми сентябри соли 1991 Истиқлоли давлатӣи худро ба аҳли башар эълон кард.

- Дар замони Истиқлоли давлатӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қабули рамзҳои давлатӣи Парчаму Нишони давлатӣи ва Суруди миллӣ ба марҳилаи муосири давлатдорӣи миллӣ ворид гардид. Парчаму Суруди миллӣ 24 ноябри соли 1992 ва Нишони давлатӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон 11-уми декабри соли 1999 қабул гардид.

- Дар баробари Парчаму Нишон ва Суруди миллӣ, пули миллӣ низ аз муқаддасот ва нишонаҳои асосии давлатдорӣ ба ҳисоб рафта, эҳтиром гузоштан ба он эҳтироми миллату давлат ва вазифаи ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон мебошад. Ба ифтихори 1100-солагии давлатдорӣи Сомониён (849-907) аз 30 октябри соли 2000 воҳиди нави пули миллии кишвар – сомонӣ ба муомилот бароварда шуд.

- 27-уми июни соли 1997 дар шаҳри Москваи Федератсияи Россия Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон имзо гардид.

- Сохтмони НБО-и “Роғун” соли 2010 бо пешниҳоди Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон сар шуда, 16-уми ноябри соли 2018 дар вазъияти тантанавӣ ҷарҳаи яқум ва 9-уми сентябри соли 2019 ҷарҳаи дуоми он ба кор дароварда шуд.

Мақсади асосии ба хонандагон пешниҳод намудани ин маълумот аз он иборат аст, ки хонандагон дар бораи рӯзҳо ва ҳодисаҳои бузургӣ таърихӣ маълумоти умумиро пайдо мекунанд. Дар қисмати мустаҳкамкунӣи дарс омӯзгор метавонад аз ин саволҳо истифода кунад:

- Ҷумҳурии Тоҷикистон кай соҳибистиклол гардид?

- Баъд аз соҳибистиклолӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон кадом рамзҳои давлатиро қабул кард?

- Парчам ва Суруди миллӣ кай қабул шуд?

- Нишони давлатӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон кай қабул карда гардид?

- Асҳори миллии тоҷикӣ-сомонӣ кай ба муомилот баромадааст?

- Ваҳдати миллӣ кай ва дар кучо ба имзо расидааст?

- Сохтмони НБО-Роғун кай оғоз шуд?

- Аввалин ҷарҳаи НБО-и “Роғун” кай ба истифода дода шудааст?

Дар ин раванд омӯзгорон метавонанд, ки бо истифода аз тахтаи электронӣ ва таҷҳизоти замонавӣ, наворҳои видеоӣ, расму тасвирҳо дарсро мувофиқи мақсад гузаронанд.

Т. ҲАСАНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣи
МТМУ №10-и шаҳри Душанбе

Дар ноҳияҳои Восеъ ва Мӯминобод масъалаҳои рушди сайёҳӣ баррасӣ гардиданд.

► МУҲИТИ ЗИСТ

Чунин ақидае вучуд дорад, ки дар аксар ҳолатҳо ҳодисаҳои фалокатбори табиӣ дар ҳамон ҷое рӯй медиҳанд, ки дар он ҷо фоҷиаи бузурги инсонӣ ба амал омадаанд. Агар мо таърихи Осиёи Марказиро ба ёд биёрем, қариб ҳамеша баъд аз давраи авҷи зулму истибдоду мусибати аҳолии офатҳои калони табиӣ рӯй медоданд.

Дар адабиёти хаттинои Мовароуннахру Хуросон дар давраи баъд аз истилои муғул ривоятҳои зиёде мавҷуданд, ки ҳодисаҳои табиӣ ин сарзамин: иваз шудани маҷрои дарёҳои бузурги минтақа, хушк шудани бахрҳо ва дигар ҳаводисро аз дарду ранҷу ҷабру ҷафоии бемислӣ, ки мусулмонони Осиёи Марказӣ аз сар гузарониданд, марбут медонанд. Халқҳои ин минтақа то имрӯз бо дарду алам фоҷиаи 800 сол пеш рӯйдодани истилои муғулро ба ёд меоранд.

Барои беҳтар фаҳмидани ҳақиқати ин фоҷиаи даҳшатангез, биёед муқоиса кунем: дар қисми бештари Аврупои он замон он қадар аҳолие набуд, ки дар давоми се соли ҳуҷуми тачовузокоронаи Чингизхон бар зидди тоҷикон набуд шуда буданд. Акнун ба арзёбиҳои шохидони он давра ва пеш аз ҳама, ба муаллифи «Таърихи Ҷаҳонгушӣ» Атомалик Ҷувайнӣ муроҷиат мекунем: «Чингизхон ба нафси ҳеш бад-он билод расид, ...ва ҳар шаҳреву ҳар деҳро чанд навабт кӯшиш ва гораг кард ва солҳо он ташвиш бардошт ва ҳанӯз то Растахез агар таволид ва таносул бошад, шумори мардум ба ушри (даҳяки) он чи будааст, нахоҳад расид».

Манзур аз ин навиштаи Ҷувайнӣ дар он аст, ки Чингизхон ҳамчун ҳокими муғул ва фармондеҳи лашкари он қавм соли 1219 мелодӣ бар зидди мусулмонон бархоста ва бахори соли 1220 ба забту қатли мардуми Мовароуннахру Хуросон, ки қуллӣ ин минтақаро Рашидуддин дар асри XIII «Билоди Тоҷик» меномид, шурӯъ карда, то соли 1223 қатли оми аҳолии ин сарзамини бостониро идмоа дод. Дар ин муддат лашкари муғул 90 дарсади аҳолии шаҳру деҳоти Мовароуннахру Хуросонро, ки асосан тоҷикон буданд аз дами тег гузаронид.

Пас аз қатли оми тоҷикон, муғулҳо шаҳрҳои забтшударо оташ мезаданд ё зеро об мегузош-

танд. Ҳамин тавр, бо фармони худӣ Чингизхон Бухоро, Баноқат, Утрор, Нахшаб, Самарқанд, Тирмиз, Марв, Ҳирот, Нишопур, Балх, Кундуз, Толиқон, Бомийн ва дигар шаҳрҳо сӯхта шуданд. Тавре таърихшиноси тоҷик Хондамир дар «Таърихи Ҳабиб ус-Сияр» менависад, «ба далоли он ки аксари хонаҳо ...аз ҷӯб сохта шуда буданд, аллақай дар рӯзи аввали сӯхтор ҳама ба коми оташ гирифта шуданд». Тибқи маълумоти Хондамир, муғулҳо дар давоми даҳ рӯз Тирмизро хароб карданд ва ҳама чизро ба Ҷайхун (Амударё) партофтанд. Ё фоҷиаи Урганҷ,

рӯро қабати ғафси ях мепӯшонанд ва то чанд муддат қорвонҳо аз болои он мегузаранд» (Бартолд В. В. Сочинения. Т. 8. С. 75—80). Муаррихи шинохтаи асри XIV Ҳамдуллоҳи Қазвинӣ низ дар китоби «Нузхат - ул-Кулуб» қайд кардааст, ки «Бахри Хазар қариб 200 қазира дорад, вале қазираи аз ҳама бузурги он Обескун имрӯз зеро об рафтааст, чунки дарёи Ҷайхун, ки пештар обаш ба бахри Шарқӣ (бахри Арал), воқеъ дар рӯ ба рӯи мамлақати Яъҷучу Маъҷуч ҷорӣ буд, дар замони истилои муғул маҷрои худро иваз карда равони бахри Хазар шуд. Азбаски

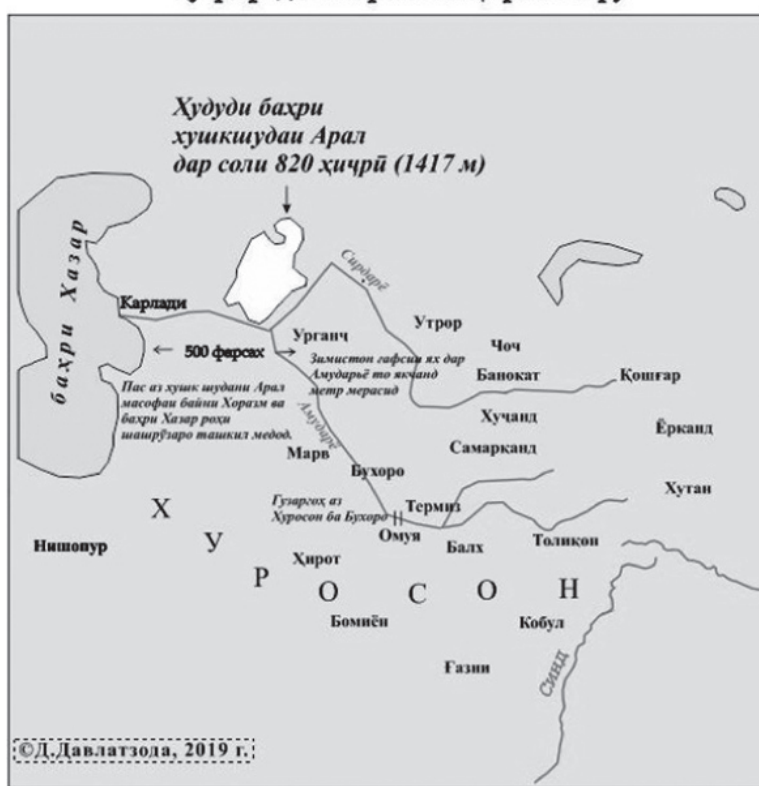
рад. Аз ин гуфтаҳо чунин бармеояд, ки замони марғи Хоразмшоҳ, - соли 1220 мелодӣ то замони бозгашти писари ӯ соли 1224 қазираи Обескун ҳанӯз рӯи об буда ва дорой аҳолии будааст. Вале ба ақидаи мо маҳз ҳамин ҳодиса, яъне, баланд шудани сатҳи оби бахр ва зеро об рафтани қазираҳои он Ҷалолитдинро водор мекунанд, ки қасади падарашро ба ҷои дигар бибарад.

Тағйирёбии маҷрои Амударё пас аз забти шаҳри Урганҷ ва зеро об гузоштани шаҳр аз ҷониби муғулҳо, соли 1220 ба амал омад. Ҳофизи Абӯ калон-

мони маъруф — ҷуғрофидонони асри XIV шохидони ин ҳодиса — хушкшавии бахри Арал ва тағйирёбии маҷрои дарёҳои Ҷайхун (Амударё) ва Хучанд (Сирдарё) ва ҷорӣ шудани онҳоро ба бахри Хазар (Каспий) тасдиқ мекунанд. Таърихшиносон ва бостоншиносони муосир низ мавҷудияти осори зисти одамонро дар минтақаҳои хушкшудаи бахри Арал тасдиқ мекунанд. Аз ҷумла, академик В.В. Бартолд чунин навиштааст: «Несту нобуд кардани Хоразм аз ҷониби муғулон дар соли 1221 ва вайрон кардани сарбанди об маҷрои

Бахри Арал чаро хушк мешавад?

Харитаи бахри хушкшудаи Арал аз рӯи маълумоти ҷуғрофидони асри XIV Ҳофизи Абӯ

ин бахр бо бахрҳои дигар пайваست нест, ҳамаи қазираҳо зеро об монданд.»

Дар асари дигари Ҳамдуллоҳи Қазвинӣ (Муставфӣ) «Таърихи гузида», ки хеле пештар аз китоби ҷуғрофии ӯ «Нузхат - ул-Кулуб» навишта шудааст, муаллиф дар бораи фирори Муҳаммад Хоразмшоҳ ба ҳамон қазираи Обескун навиштааст, ки он замон пур аз аҳолии буд. Хоразмшоҳ дар он қазира аз дунё мегузарад ва чанд сол пас писараш Ҷалолитдин аз Ҳиндустон баргашта, қасади падарашро аз Обескун ба яке аз қалъаҳои Эрон - Ардугон меба-

тарин дарёҳои Осиёи Миёнаро ба таври дигар номгузорӣ кардааст: вай Амударёро дарёи Балх меномад ва мефаҳмонад, ки ин дарёро арабҳо Ҷайхун меноманд, вале мардуми Хуросон - дарёи Омуя мегӯянд, ба номи деҳаи Омуя, ки дар сари роҳи Хуросон ба Бухоро, дар мавзое гузаргоҳ аз дарёи Ому воқеъ буд.»

Ҳофизи Абӯ Сирдарёро танҳо ҳамчун дарёи Хучанд ном мегирад: «Дарёи Хучанд ба Фароб расида аз он ҷо (минбаъд) дар дашти Хоразм ба Ҷайхун ҳамроҳ шуда, ба бахри Хазар мерезад.»

Ҳамин тариқ, ду нафар аз оли-

Амударёро қомилан тағйир доданд. Мегӯянд, ки чанд шаҳру деҳоти соҳили чапи дарё зеро об мондаанд, тақдирӣ пойтахти ин сарзамин Урганҷ низ ҳамин гуна шудааст.»

Маълумоте, ки дар осори Ҳофизи Абӯ оварда шудааст, инчунин, бо ҳафтирӯзҳои бостоншиносони муосир дар маҳали хушкшудаи Арал тасдиқ карда мешавад. Дар он ҷо, бино ба иттилои «Российская газета» аз 19 январи соли 2014, боқимондаҳои шаҳраке, ки дар асри XVI мавҷуд буд, пайдо шуданд. (Как высыхает Аральское море // Российская газета [Электронная версия] // Режим доступа: <https://rg.ru/2014/01/19/aralskoye-more-site.html>).

Баъзе олимони Ғарб чунин мешуморанд, ки офатҳои табиӣ дар ин ҷо рӯйдод натиҷаи фалокати башарӣ мебошанд, ки ҷони миллионҳо одамони бегуноҳро гирифтанд ва марказҳои асосии фарҳанги сайёро хароб карданд. Олими шинохтаи англис Р.И. Мэрчисон бар ин ақида аст, ки «Бахри Арал чунин бахре мебошад, ки бо баланд шудани сатҳи тамаддун дар ин минтақа маъруф мегардаду бо пойи рафтани фарҳанг нест мешавад».

Шояд Бахри Арал падидаи беназирест, ки ба дарду азоби мардум ҳассос аст, зеро дар ҳазорсолаи охир ин бахр ду бор хушк шуд: бори аввал дар асри XIII пас аз ҳуҷуми Чингизхон ва бори дувум пас аз фурупошии Иттиҳоди Шӯравӣ, вақте ки дар қангӣ шаҳрвандии Тоҷикистон даххо ҳазор одамони бегуноҳ ҳалок шуданд.

Давлаталӣ ДАВЛАТЗОДА,
номзади илми таърих

► ЭКОЛОГИЯ

Мафҳуми «экология» дар замони муосир моҳияти умумибашарӣ касб намуда, на танҳо ҳифзи табиат, балки масъалаи нигоҳдошту таҳкими ҳаёти одамони сайёро ифода мекунанд. Аз ҳамин сабаб, дар илм мафҳуми «фарҳанги экологӣ» ба таври васеъ истифода бурда мешавад. Фарҳанг ё маърифати экологӣ ба донишу ҷаҳонбинӣ ва арзишҳои инсонӣ алоқаманд буда, муносибати ҷиддио оғохмандона ва солими шахсро нисбат ба муҳити зист ва олами атроф дар бар мегирад. Инсонҳои кӯшову ботақдир ва донишманду пешрафта ба таври ҳамешагӣ ба он ҷаҳду талош менамоянд, ки муҳити атроф ва зисти одамон тозаю пок бошад, барои ҳифзи табиат, аз ҷумла, зулолу соф будани оби рӯдхонаву чашмасорон, сабзу хуррам нигоҳ доштани дарахтонро ниҳолони мевадихандаю сояафкан, пешгирии хориҷшавии газҳои

Ба табиат дилсӯз бояд буд

зараровару захрнок ба атмосфера ва амсоли инҳо чораандешӣ менамоянд.

Мутаассифона, дар ҷомеа одамоне воমেҳуранд, ки ба табиат муносибати бераҳмона мекунанд. Аз ҷумла, дарахтони сарсабзу сояафканро, ки бо ҳусну шукӯҳи худ ба зебоии диёр ҳусн зам мекунанд, бурида, ин дарахтонро ҳамчун сӯзишворӣ истифода менамоянд. Агар амиқтар назар кунем, ба осонӣ пай мебарем, ки ин гуна тоифаи ба табиату манзараҳои он бетафовугу бепарво дар умри худ ниҳолеро сабз накардаанд, ҷи расад бар бунёди бегеву ҷаманистоне. Ҳамин гуна нафарон дар байни бачагон низ ба мушоҳида мерасанд, ки аз беназорати падару модарон ва атрофиён ниҳолакони сарсабз ва гулҳои рангорангро шикаста, ҳусни табиатро доғдор месозанд. Чунонки

маълум аст, ҳайвоноти нодир ба «Китоби сурх» дохил карда шуда, зеро назорати ҳукумати давлат қарор дорад. Вале боиси нигаронист, ки дар байни мардум одамоне ёфт мешаванд, ки даст ба шикори ҳайвоноти парандагони нодир мезананд. Ин рафтори онҳо аз он мегӯяд, ки онҳо ба мавҷудоти табиат на меҳр доранду на шафқат. Ҳол он ки аз рӯйи инсофи вичдон бияндешем, ҳар як инсон бояд андеша кунад, ки ҳар як намуди ҳайвоноте, ки ба «Китоби сурх» дохил карда мешавад, ба ҳифз намурад аз ҷониби одам ниёз дорад.

Дигар масъалае, ки имрӯз аҳли ҷомеаро ба ташвиш овардааст, бозёгнои ба тозагӣ дар ину он ғушаи диёр, ҳусусан, дарёву кӯлҳо мебошад. Ашхоси зиёде дар фаслҳои гуногуни сол, аз ҷумла, тобистон ба сайру та-

мошо ва фароғату дамгирӣ ба канори дарёву ҷангалҳо мераванд. Ҷойи афсӯс аст, ки онҳо пасмондаи ҳӯроки худро ба дарё мепартоянд, гирду атрофро ифлос мекунанд. Ба як сухан, соҳили дарёву рӯдхонахоро ба партовгоҳ табдил медиҳанд. Аз ин рӯ, бояд тариқи расонаҳо, садову симо пайваста барномаю гузоришҳои таҳия ва пешниҳоди одамон гардонда шавад, ки дар ин барномаҳо маърифати экологии сокинони кишвар ва эҳсоси зебоипарастии дӯст доштани табиати диёр дар меҳвар қарор дода шавад. Дар таълимгоҳҳо, дар машғулиятҳои тарбиявӣ мавзӯи табиат ва ҳифзи муҳити зист бояд ба таври мунтазам ба ҳонандагон омӯзонда шавад. Зеро фарҳанги экологӣ қисми таркибии фарҳанги умумибашарӣ ва миллист.

Дилором МАҲКАМОВА,
омӯзгори мактаби №14,
шаҳри Ваҳдат

▶ АРҶҒУЗОРӢ

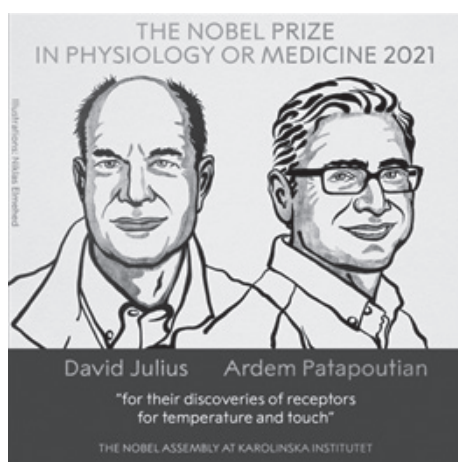
Аз 4 то 8 октябри соли 2021 Академияи Шветсия барандагони Ҷоизаи Нобелро дар бахшҳои тиб, физика, кимия, адабиёт ва табиғи сулҳ эълон кард. Маросими ҷоизасупорӣ ҳамасола дар рӯзи марги Алфред Нобел - 10 декабр баргузор мешавад.

Ҷоизаи Нобел-2021-ро кӣ ва барои чӣ гирифт?

ТИБ ВА ФИЗИОЛОГИЯ

Ҷоизаи Нобелро дар соҳаи тиб ва физиология ба олимони Дэвид Юлиус аз Донишгоҳи Калифорнияи Сан-Франсиско ва Ардем Патапутян аз Институту Скриппс да Ла Жолла (ИМА) барои посух додан ба савол дар бораи чӣ гуна ба вучуд омадани импульси асаб, ки ба мо имкон медиҳанд ҳарорат ва ламсро эҳсос кунем, ба даст оварданд.

Қобилияти вокуниш ба тағйирот дар муҳити беруна ва дохили омили муҳимтарини зинда мондани ҳар як организми зинда мебошад. Барои дарки ин гуна омилҳо ҳуҷайраҳои махсуси

ретсепторҳои ҳассос аз рӯи ангезаи дарк-шаваанда фарқ мекунанд.

Ҷоизаи Нобел барои кашфи ретсепторҳои ҳарорат ва сенсор дода шуд. Далел он аст, ки дар мембранаи ҳуҷайраҳои ҳассос молекулаҳои махсуси ретсепторҳои сафед мавҷуданд, ки дар ҷавоб ба ангезаҳо ғайб мешаванд ва энергияи ангезандаро ба сигнали барқ табдил медиҳанд. Олимони се аз ин молекулаҳои ретсепторро кашф карданд.

Ретсепторҳои TRPV1 ангезаҳои дардоварро ғайб мекунанд. Маълум аст, ки чунин ретсепторҳо дар ҷавоб ба амали капсаитсин аз ҷилии сурх, қаламфури сиёҳ ва занҷабил таъми шадиде меоранд. Капсаитсин аксар вақт дар илм барои омӯзиши дард ва муайян кардани ҳадди дард истифода мешавад. Бо ин мақсад моддаҳо ба панҷаи хайвони таҷрибавӣ ворид карда мешаванд.

TRPM8 бо ҳарорати паст ғайб карда мешавад, ки дар ҳудуди аз 26 то 15 дараҷа гармӣ ҳисси хуноқӣ ва дар ҳарорати камтар аз 15 дараҷа боиси дард мегардад. Ин ретсепторҳо, инчунин, тавассути ментол ғайб карда шуда, эҳсоси гуворое аз хуноқиро ба вучуд меоранд, ки бо вучуди ин, дар воқеаи зиёд метавонад боиси сӯхтан ва дард гардад.

Ретсепторҳои мазкур муҳимтарин иштирокчиёни дарк ва интиқоли маълумот дар бораи дард мебошанд. Ғайбшавии ин ретсепторҳо, ҳамзамон, боиси дарди невропатикӣ мегардад, ки на бо дарди ҷисмонӣ, балки бо ангезиши нейронҳо дар системаи асаб алоқаманд аст. Аз тарафи дигар, чунин зухуротро коҳиши ғайбшавии ретсепторҳо бо амали тӯлонии ангезанда меноманд. Он ба истифодаи парадоксалии капсаитсин барои сабук кардани дард асос ёфтааст.

Таҳқиқоти минбаъдаи механизмҳои ғайбшавӣ ва танзими кори ин

ретсепторҳо имкон медиҳанд, ки равишҳои барои рафъи дарди музмин, аз ҷумла, мигрен таҳия карда шаванд.

ФИЗИКА

Барои мусоидат ба фаҳмиши ёрии системаҳои физикии мураккаб дар омӯзиши иқлим се олим ҷоизаи Нобелро дар бахши физика гирифтанд: Шукуро Манабе аз ИМА, Клаус Хасселманн аз Олмон ва Ҷорҷио Париси аз Италия. Онҳо барои саҳмҳои пешравашон дар фаҳму дарки системаҳои мураккаби физикӣ қадр карда шуданд. Манабе дар кори худ дар солҳои 60-уми асри гузашта нишон дод, ки чӣ тавр сатҳи баланди гази карбон дар атмосфера ба ҳарорати баланд дар сатҳи Замин оварда мерасонад, Хасселманн моделеро офарид, ки бо обу ҳаво алоқаманд аст.

Дар нимаи дуоми солҳои 60-ум Манабе офарандаи аввалин модели иқлими ҷаҳонӣ шуд, яъне тавонист маҷмӯи муодилаҳои инъикоси қонунҳои физикиро ба канали амалӣ - ба даст овардани ҳалли рақамии он тарҷума кунад. Ин маҷмӯи муодилаҳо бо роҳи навиштанӣ ҳалли онҳо дар формула ҳал кардан мумкин нест; аз ин рӯ, он истифодаи воситаҳои математикаи ҳисоббарорӣ ва компютерҳои пуриктидорро талаб мекунад.

Моделҳои Manabe -ро бо тирандозии таппонча муқоиса кардан мумкин аст. Дар пушти он дар кишварҳои гуногун бисёр моделҳои дигари иқлимӣ пайдо шуданд. Сифати ин моделҳо аз ҳисоби таъсири мониторинг, аз ҷумла, мониторинги моҳвораи ва рушди босуръати компютерҳо мунтазам меафзуд.

Мақсади асосии иқлимшиносии муосир пешгӯӣ кардан аст, ки бо системаи иқлими сайёраи мо дар давоми чанд даҳсолаи оянда чӣ рӯй медиҳад. Моделҳои иқлимӣ айнаи замон аз ин лиҳоз ягона воситаи пешгӯӣ мебошанд.

Аммо барои кор кардани модел, маҷмӯи қуллӣ параметрҳои вуруди онро муқаррар кардан лозим аст, масалан, сол то сол ба атмосфера чӣ қадар газҳои гармхонаӣ партофта мешаванд, қай, дар қучо ва чӣ қадар вулканоҳо мерезанд ва ғайра. Азбаски инҳо танҳо тахминҳои мо ҳастанд ва маълумот аксар вақт ба таври эътимодбахш дастрас нест, яқинд сенарияи эҳтимоли баррасӣ карда ва ҳисобҳои моделӣ гузаронида ва сипас, пешгӯии эҳтимоли рӯйдодҳо ва дуршавии эҳтимоли ин пешгӯӣ нашр карда мешавад.

Аҳамияти чунин пешгӯӣ аз он во-баста аст, ки иқтисоди ҷаҳонӣ, саноат, кишоварзӣ ва демография чӣ гуна рушд хоҳад кард. Пешгӯӣ муҳим аст, аммо он ягона мушкилие нест, ки бо моделсозии

иқлим дучор мешавад. Системаи иқлими Замин лабораторияи кимиёвӣ нест, ки дар он таҷрибаҳои гуногун бо реактивҳо гузаронида шаванд. Бисёр падидаҳои системаи иқлимиро танҳо бе таъсир ба онҳо мушоҳида кардан мумкин аст. Аммо он чизе, ки дар табиат анҷом додан мумкин аст, дар таҳқиқоти моделӣ бо роҳи «хомӯш кардан» ва мустаҳкам намудани омилҳои муайян имконпазир аст (масалан, дучанд кардани консентратсияи атмосфераи гази карбон ё аз пирахҳо ҳалос кардани Гренландия).

Ба туфайли моделсозии иқлим, муҳимтарин равандҳои ташаккули иқлим, арзёбии робитаҳои байни ин равандҳо, ба иборати дигар, бехтар кардани дониши мо дар бораи системаи иқлими Замин ва муҳити зисти мо имконпазир мегардад.

ХИМИЯ

Барои сохтани навъи сеюми катализ дар асоси молекулаҳои органикӣ Бенҷамин Лист аз Олмон ва Дэвид Макмиллан аз ИМА барандаи Ҷоизаи Нобел дар бахши кимия шуданд. Онҳо барои рушди органокатализи асимметрии ҷоиза гирифтанд. Олимони дар соли 2000 навъи сеюми катализро новобаста аз якдигар таҳия карданд.

Дар ҳарорати паст аксари реаксияҳои кимиёвӣ хеле суст мегузаранд ё тамоман пеш намераванд. Барои суръат бахшидани реаксияҳо аксар вақт моддаҳои махсус - катализаторҳо лозиманд. Бо онҳо реагентҳо бо якдигар пурзӯртар ҳамкорӣ мекунанд ва дар натиҷа маҳсулоти реак-

сия ба даст оварда мешавад.

Қариб ҳама равандҳои химиявӣ, ки дар ҳуҷайраҳои зинда ба амал меоянд, танҳо аз сабаби мавҷуд будани катализаторҳои муассири биохимиявӣ - ферментҳо имконпазиранд. Инсон, инчунин, мекӯшад, ки катализаторҳои худро созад, аз ҷумла, катализаторҳое, ки бар металлҳо асос ёфтаанд. Аммо катализаторҳои металлӣ чандон муассир, гарон ва захира нестанд.

Ин аз он иборат аст, ки молекулаҳо дар ҳаёт танҳо дар як шакл мавҷуданд, аз ин рӯ, ретсепторҳо, гормонҳо, ферментҳо ба як самт печида мешаванд. Ва ҳамаи онҳо бо як намуди молекула ҳамкорӣ мекунанд, аммо бо дигараш не. Дар натиҷа, яке аз шаклҳои глюкоза сергизо аст, дар ҳоле ки дигараш дар бадан тамоман ҷаббида намешавад.

Ҳолатҳое мешаванд, ки шаклҳои чап ва рост молекулаҳо ба қуллӣ фарқ мекунанд: доруи талидомид дар як шакл

маводи бехатар буда, дар дуоми мутағени даҳшатбор аст. Баъзе молекулаҳои дору, ки занони ҳомила гирифтаанд, баръакс будаанд ва қудакон бо деформатсияи даҳшатноки модарзодӣ таваллуд шудаанд.

Синтези муқаррарии шаклҳои молекулаҳо ба андозаи баробар ба тухмдон мешаванд. Аммо дар табиати зинда онҳо ба андозаи ҷӯбҳо дар шакли софи худ синтез карда мешаванд. Агар ҳангоми синтези молекулаҳои кардини чап афзоиш ба миқдори баробари танҳо яке аз онҳо лозим меояд, ки барои тоза кардан аз шакли номатлуби молекулаҳо саъю кушиши зиёде сарф карда мешавад.

Олимони истифодаи молекулаҳои органикӣ хиралиро ҳамчун катализатор омӯхта, синфи сеюми катализаторҳоро офариданд, ки кодиранд синтези танҳо як шакли молекуларо суръат бахшанд. Дар натиҷа, ҳеҷ гуна тоза кардан лозим нест, танҳо аз ибтидо шакли дилхоҳ синтез шавад.

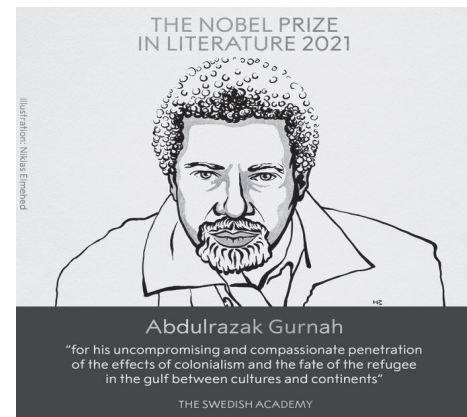
Ин барои синтези маводи муҳаддир хеле муҳим аст. Доруҳо тозатаранд, ҳеҷ гуна омехтаи молекулаҳо ба шумо лозим нест, дар баъзе ҳолатҳо бехатартар ва арзонтаранд.

Ҳамаи ин метавонад ба мушкилоти пайдоиши ҳаёт рабт дошта бошад. Ҳоло олимони мекӯшанд бифаҳманд, ки чӣ гуна ҳаёт аз молекулаҳои органикӣ ба вучуд омада метавонист. Албатта, чунин молекулаҳо пеш аз пайдоиши ҳаёт дар рӯи замин вучуд доштанд - онҳо метавонанд қандҳои одӣ ё аминокислотаҳо бошанд. Аз ин молекулаҳо молекулаҳои хеле мураккаб, ба монанди сафедаҳо ба вучуд омадаанд.

Далели он ки молекулаҳои хурди органикӣ метавонад катализаторҳои синтези дигар молекулаҳои органикӣ бошанд, барои фаҳмидани пайдоиши ҳаёт дар рӯи замин ва инчунин, барои фаҳмидани он ки чаро ҳама ба таври қатъӣ қач шудаанд, хеле муҳим аст.

АДАБИЁТ

Барои ошкор кардани оқибатҳои мустамликадорӣ ва сарнавишти гурезаҳо «Нобел» -и адабиёро нависандаи Танза-

ния Абдулразок Гурна ба даст овард. Вай ҳамчун гуреза ба Бритонияи Кабир қўчид ва аз 21-солагӣ ба забони англисӣ эҷод мекунанд. Мавсуф муаллифи 10 асар мебошад, ки дар ҳамаи онҳо ба мавзӯи гурезаҳо ва фарҳангҳои гуногун дахл кардааст. Ин ҷоиза барои «муносибати оштинопазир ва дилсӯзонаи ӯ дар мавзӯи

паёмадҳои мустамликадорӣ ва таъсири он ба сарнавишти паноҳандагон дар роҳи байни фарҳангҳо ва китъаҳо» дода шудааст.

Тарҷимаи ҳол ва кори Гурна, як гуреза аз Занзибар, ки ҳеҷ гоҳ дар Англия соҳиби он нашудааст, мароқангез аст. Мо дар замоне зиндагӣ мекунем, ки дар он ҷойҳои беҳавф қариб намондаанд.

Он кишварҳое, ки идеалӣ ва беҳатар ба назар мерасиданд, ҳоло нестанд. Мо намедонем, ки чаро садҳо ҳазор одамони дигар гуреза мешаванд: бар асари вирус, ҷанг, гуруснагӣ ё тағирёбии иқлим. Ва кори Гурна, ки дар тӯли умри худ як саргардони абадӣ ва гурезаро тавсиф мекунад, ки худро ҳам дар ватани таърихӣ ва ҳам дар ватани наваши бегона эҳсос мекунад, ба он чизе ки бо ҳамаи мо рӯй медиҳад, шабеҳ аст.

Равшан аст, ки Гурна мисли барандаи ҷоиҳои соли 2017 Казуо Сигуро маъруфият надорад. Сигуро дар замони ба даст овардани ҷоиҳои яке аз нависандагони машҳури англис буд. Баръакс, Гурна дар доираҳои академии англисӣ шинохта шудааст. Бояд гуфт, ки ҳеҷ яке аз китобҳои ӯ то ҳол ба забони русӣ тарҷума нашудаанд.

ҶОИЗАИ СУЛҲ

Барои мубориза барои озодии баён дар Русия ва Филиппин барандагони Ҷоиҳои сулҳ рӯзноманигори филиппинӣ Мария Рессе ва сардабири «Новая газета» Дмитрий Муратов гардидаанд. Ресси президенти

Филиппинро мунтазам танқид мекард, аз ҷумла, барои ҷанги ноқоми кишвар ҷиҳати мубориза бар зидди маводи мухаддир. Дар соли 2020 журналист дар як парвандаи тухмат дар интернет барои интишори тафтишот дар бораи як соҳибкори маҳаллӣ маҳкум шуд. Гузашта аз ин, ин мақола қабл аз эътибор пайдо кардани қонун дар бораи «ҷиноятҳои кибернетикӣ» нашр шуда буд, аммо мақомот муҳлати даъвои ҷунин парвандаҳоро зиёд карданд. Рӯзноманигорон ва муҳолифон қазияи Рессиро ҳамчун кӯшиши озодии баён ва таъкиби журналистикаи мустақил тавсиф мекунанд.

Дмитрий Муратов муҳаррири рӯзномаест, ки бо интишороти мақолот тавонист маҳбусонро аз Чеченистон наҷот дод, вазъро дар муносибати ҷомеа ба беморони гирифтори SMA (атрофи мушакҳои сутунмӯҳра) тағйир дод. Ӯ дар ин самт қорҳои зиёдеро ба сомон расондааст. «Новая газета» ҳамеша ҷонибдори сулҳ будааст – дар давраи ҷанги якуми чеченӣ, дуҷуми чеченӣ, дар Донбасс. Дар мубориза барои сулҳ шаш нафар рӯзноманигори наشريя ҳангоми иҷрои вазифа фавти-

данд. Д. Муратов, инчунин, як маъракаи азими наҷоти кӯдаконро ба воқеаи ахбори омма оғоз кард, ки бо таъсиси фонди «Ҳалқаи меҳрубонӣ» барои онҳо анҷом ёфт.

ИҚТИСОД

Ҷоиҳои Алфред Нобел дар бахши иқтисод дар соли 2021 ба се донишманд аз Иёлоти Муттаҳидаи Амрико дода шуд. Ҷоиҳои ба Дэвид Кард барои «саҳми таҷрибавии ӯ дар иқтисоди меҳнат» дода мешавад. Нимаи дуҷуми ҷоиҳои Ҷошуа Ангрист ва Гидо Имбенс барои «саҳми методологӣ

дар таҳлили муносибатҳои сабабу натиҷа» мегиранд.

Дэвид Кард соли 1956 дар Канада таваллуд шудааст ва рисолаи докториро дар Донишгоҳи Принстон дарёфт кардааст. Ҳоло ӯ дар Донишгоҳи Калифорния аз иқтисод дарс меғӯяд. Ангрист соли 1960 дар ИМА ба дунё омадааст ва рисолаи докториро дар Донишгоҳи Принстон ба даст овардааст. Ангрист ҳоло ба ҳайси омӯзгори иқтисод дар Донишқадаи технологияи Масачусетс кор мекунад. Имбенс зодаи Ҳолланд аст, унвони доктори илмро аз Донишгоҳи Браун (ИМА) гирифтааст ва дар Донишгоҳи Стэнфорд аз эконометрика ва иқтисоди амалӣ таълим медиҳад.

Саҳми яққояи се олим ба иқтисод равиши эмпирикии иқтисодро қомилан тағйир дод, – гуфт раиси қумитаи мукофот Питер Фредрикссон. Ӯ қайд кард, ки «саҳми эмпирикӣ» -и Кард фаҳмиши бозори меҳнатро беҳтар кард ва усулҳои Ангрист ва Имбенс оид ба арзёбӣ, тасдиқ ва тафсири натиҷаҳои таҷрибаҳои табиӣ дар тадқиқоти амалӣ васеъ истифода мешаванд.

Соли гузашта ин ҷоиҳои ба Роберт Вилсон ва Пол Милгром барои «такмил додани назарияи музояда ва ихтироҷ кардани форматҳои нави музояда» дода шуд.

Ҷоиҳои иқтисод аз ҷумлаи ҷоиҳои анъанавӣ нест, ки мувофиқи гуфтаи Алфред Нобел дода мешавад. Ҷоиҳои иқтисодро Бонки Шветсия ба хотираи Алфред Нобел таъсис додааст ва бонк онро маблағгузорӣ мекунад. Ҷоиҳои иқтисод бори аввал соли 1969 дода шуд, дар ҳоле ки ҷоиҳои анъанавӣ аз соли 1901 тақдир карда мешаванд. Маблағи мукофот дар бахши иқтисод 10 миллион крон (дар соли 2021 - тақрибан 1,14 миллион доллар) аст.

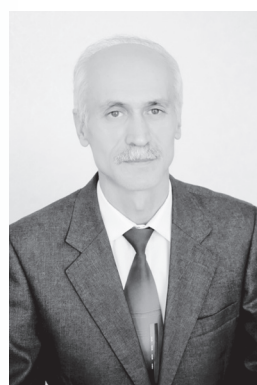
Ҷун анъана, ҷоиҳои дар моҳи декабр дар як маросим дар Стокҳолми Шветсия супорида мешаванд. Соли дуҷум аст, ки маросими мазкур бинабар пандемияи коронавирус аз тариқи онлайн сурат мегирад ва барандагон медалҳо ва дипломҳоро тавассути сафоратхонаҳои Шветсия дар кишварҳо ё аз дасти ҷоизадорони собиқ мегиранд.

Таҳияи
Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

МУҲАҚҚИҚ

Саидмаҳмуд Саидҳомидов мудири кафедраи санъатишнӯсӣ ва назарияи мусиқии Донишгоҳи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода мебошад ва ҳамчун омӯзгори санъатишнӯсу асил дар тарбияву ба камол расондани ҳунарпешаҳои воқеӣ саҳми бориз мегузорад. Мавсуф ҳамчун раиси гурӯҳи ҳамоҳангсози китобҳои дарсии «Суруд ва мусиқӣ»-и Шӯрои миллии таҳсилоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон 20 китобу барномаи таълимӣ таълиф намудааст. С. Саидҳомидов моҳи октябри соли равон ба синни 60 расид ва ба ин муносибат аҳли қалами ҳафтаномаи «Омӯзгор» устодро табрик намуда, барояш тани сиҳату хотир ҷамъ ва дар фаъолияти эҷодияш қомеъҳои рӯзафзун таманно менамоянд.

Дар зер як мақолаи Саидмаҳмуд Саидҳомидов пешкаши хонандагон мешавад.

Нақши тарбиявии забон

Забони давлатӣ муаррифи ҳар як давлату миллат аст. Давлату миллат бе забони давлатӣ арзи ҳастӣ карда наметавонад. Дар баробари таҳаввулоти азиме, ки дар давраи таърихи ҳазорсола арзи вучуд дошт, намоёндогони миллати тамаддунофари тоҷик забони модарии худро поқу бе олоиш нигоҳ дошта, то ба замони мо расониданд.

Шеър қасида, ғазал ва дostonу ҳикояҳои шоирони ширинқаломи тоҷик, аз устод Рӯдакӣ то имрӯз боиси сарфарозӣ ва ифтихори ҳар яки мост.

Дар баробари ин, забони фасеҳу шевои тоҷикӣ баёнгари ҷунин ғояҳои инсондӯстӣ, амсоли дӯстию рафокат, ҷавонмардию шафқатвадастгирию кумак ба эҳтиҷмандону барҷомондагон аст. Асарҳои назмию насри шоирону нависандагон ҳанӯз ҳам аҳамияти таърихӣ тарбиявии худро гум накарда, осори бебаҳои забони тоҷикӣ дар тарбияи инсонии қомил нақши муҳим мегузорад.

Сардафтарии адабиёти тоҷик Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ дар мавзӯи дӯстию рафокати инсонӣ ҷунин мефармояд:

Ҳеҷ шодӣ нест андар ин ҷаҳон

Бартар аз дидори рӯи дӯстон.

Ҳеҷ талхӣ нест дар дил талхтар

Аз фироқи дӯстони пурҳунар.

Дастирии эҳтиҷмандону бечорагон дар эҷодиёти шоир ҳеле хуб тасвир шуда, ин марворидҳои ба риштаи назм кашидаи ӯ то ҳанӯз аҳамияти тарбиявии худро гум накардаанд:

Гар бар сари нафси худ амирӣ, мардӣ,

Бар қўру қар ар нукта нағирӣ, мардӣ.

Мардӣ набувад фитодаро пой задан,

Гар дасти фитодае биғирӣ, мардӣ.

«Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ дар тарбияи ватанпарастии наслҳои имрӯза нақши мондагон дорад. Ҳамин нақши муҳимми ин шоҳасар аст, ки имрӯзҳо дар саросари кишвар базмҳои «Шоҳномаҳои» баргузор мешаванд. Шоир дар боби иттиҳоди яқдилӣ ва ба ҳам омадани мардони ҳунар ҷунин мефармояд:

Пароканда лашкар наояд ба қор,

Дусад марди ҷангӣ беҳ аз сад ҳазор.

Осори баландмазмунӣ намоёндогони адабиёти форсу тоҷик то ҳанӯз нақши қалидии худро дар ҷодаи тарбияи наслҳо гум накардаанд. Шоҳбайти зерини безаволи Саъдии Шерозӣ аз мазмунӣ баланди тарбиявии он шаҳодат медиҳад:

Бани одам аъзои яқдигаранд,

Ки дар офариниши зи як ҷавҳаранд.

ТАҶЛИЛ

Қадрдонии омӯзгорон дар Хатлон

Ба муносибати Рӯзи омӯзгор раиси вилояти Хатлон Қурбон Ҳақимзода бо қормандони фаъоли соҳаи маориф мулоқот кард. Номбурда оид ба таваҷҷуҳ ва дастгирии қормандони соҳаи маориф аз тарафи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба соҳаи маориф, саҳми омӯзгорон дар пешрафти кишвар, таълиму тарбияи насли наврас, муҳайё гардидани шароити имконоти беҳтарини қорӣ ва эълони озмунҳои гуногун барои

омӯзгорон, олимони ва хонандагон ихлоси назар кард.

Сардори раёсати маорифи вилояти Хатлон Ашӯралӣ Олимӣ дар бораи вазъи соҳаи маориф ва раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии вилоят маълумот дод.

Дар ҳамоиш ба раиси вилояти Хатлон Қурбон Ҳақимзода барои таваҷҷуҳ ва дастгирии соҳаи маориф, мусоидат дар беҳшавии шароити имкониятҳои қорӣ соҳа, ҳавасмандгардонии фаъолони соҳаи маориф ни-

шони «Аълочии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» тақдир гардид. Ҳамчунин, дар қисмати дигари мулоқот чанде аз мудирони шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳӣ, омӯзгорони фаъол бо нишони «Аълочии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон», Сипосномаи Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон, ифтихорномаи раёсати маорифи вилоят қадрдонӣ карда шуданд.

С. АЗИЗӣ,
«Омӯзгор»

► СИМО

Соҳибдиле аз Варзоб

Нависандаи бузурги рус Лев Толстой гуфтааст: “Муаллиме, ки ҷонфидои касби хеш аст ва ба ҳар як шогирд чун волидайнӣ ӯ муҳаббати беандоза дорад, бехтарин муаллим мебошад”. Оре, омӯзгор шахсест, ки чароғи илму маърифат дар даст дар сафи пеши ҷомеа шогирдонро аз торикӣ ба сӯи нур ва рӯшноӣ раҳнамун месозад.

Солҳое, ки дар мактаби миёна таҳсил мекардам, диққати маро дар байни одамони гуногунпеша бештар омӯзгорон ҷалб мекарданд. Тарзи либоспушӣ, рафтору гуфторашон аз дигарон фарқ дошт. Ҳисси масъулияти онҳо барои донишандӯзии шогирдон, ирода, садокату муҳаббати беандозаашон нисбат ба касби пурифтихорашон мо - шогирдонро мафтун мекард. Ҳангоми дарс бо сад орзую ҳавас ба муаллим менигаристам ва ба худ тасмим мегирифтам, ки муаллим мешавам.

Як рӯз муаллимамон моро таъкид карданд, ки пагоҳ бо либосҳои тозаю озода ва барвақт ба дарс биём, ҷунки нозирони маорифи ноҳия барои санҷиши ҳолати хонандагон ба мактаби мо меомадааст.

Рузи дигар дар саҳни мактаб мардери ҳамроҳи директор ва муаллимон машғули суҳбат иддем. Он марде буд бо чеҳраи нуронӣ ва дилкаш, бо либосҳои шинаму озода. Омӯзгорон ба ҳарфҳои ӯ бо диққат гӯш медоданд. Он шахс ба навбат ба дарсҳои муаллимон даромада, раванди таълиму тарбияро мушоҳида намуда, ба омӯзгорон маслиҳатҳо медод. Маълум гардид, ки ӯ нозирони маорифи ноҳия Шамсиддин Маҳкамов будаст. Минбаъд ман ўро дар озмунҳои фанӣ, мусобақаҳои варзишӣ ва ҷамъомадҳои маҳфилҳои мактабӣ меидидам. Меҳостам аз наздик ҳамсухбаташ шавам, вале ҷуръат намекардам.

Аз байн солҳои зиёде гузаштанд. Дар ин байн ман дигар бо ӯ вонаҳӯрда бошам ҳам, мақолаҳои ӯро оид ба рушди соҳаи маориф ва таълиму тарбия дар нашрияҳои «Пионери Тоҷикистон», «Омӯзгор», маҷаллаи «Маърифат» ва рӯномаи «Ҳақиқат»-и ноҳияи Рӯдакӣ меҳондам.

Бахусус, суҳанронии ӯ дар ҷамъомади падару модарон ва омӯзгорони мактаби №79-и Варзоб ханӯз ҳам дар гушам садо медиҳанд ва ҳеҷ гоҳ аз лавҳи хотирам зудуда намегарданд: “...агар боғбон барои пурбору босамар гардидани боғаш ҳар ниҳолро об мондаву парвариш накунад, ниҳолҳо ҳазону бесамар мегарданд, ҷунки ниҳол бидуни парвариш ва нигоҳубини ҳамарӯза дарахти бузург ва серҳосил намегардад. Кӯдак низ мисли навниҳол аст, ки агар дар оила тарбияи дуруст нагирад, оянда боиси ранҷу хижолати ҳам худ ва ҳам волидайн мегардад. Завки баланди донишомӯзиро дар дили кӯдак бедор кардан, бехтарин тарбия аст, ки ин ба истеъдод ва донишу таҷрибаи омӯзгор вобаста мебошад. Омӯзгор чароғи раҳнамои наврасону ҷавонон ба ояндаи дурахшон аст. Баъзе аз падару модарон дар бадахлоқии фарзандонашон мактабро гунаҳкор медонанд, ҳол он ки кӯдак дар оила тарбия мегирад, дар мактаб

Пурзаҳматтарин ҷода ҷодаи омӯзгорист

таълим”.

Соли 1991 рӯзномаи ноҳиявии “Навиди Варзоб” таъсис дода шуд ва маро ба ҳайси сардабири рӯзнома ба кор гирифтанд. Баъдан ба сифати раиси дастгоҳи Ҳукумати ноҳия ва котиб дар Ҳукумати ноҳия ба кор гузаштам. Ана, дар ҳамаи солҳо ман бо ин устои маърифатпарвар, собиқадори соҳаи маориф аз наздик шиносӣ пайдо кардам. Барои бехтар гардидани кори рӯзнома ва корҳои ҳукуматӣ бароям маслиҳатҳои муфид медод. Дар давоми 35 соли фаъолиятш дар соҳаи маориф дар баробари дуруст ба роҳ мондани кори таълиму тарбия дар мактабо, инчунин, оид ба таҷрибаи ҳубу ибратбахши омӯзгорон аз фаъолияти пурсамари омӯзгорони ботаҷрибаи ноҳия мақолаҳои зиёди методӣ-таълимӣ зеро сарлавҳаи “Адабиёт ахлоқ аст”, “Қадри устод”, “Қиссаи нон ва қадри он”, “Касби ман-ифтихори ман”, “Дар ситиши модар”, “Назми классикӣ дар соати тарбиявӣ”, “Фарзанди барӯманди деҳи ман” ва ғайра дар рӯзномаҳо ва маҷаллаи “Маърифат” ба таърифи расонидааст. Омӯзгори дарёдилу саховатпеша, фидои соҳаи маориф Шамсиддин Маҳкамов бо фазилатҳои неки инсонияш, ҳалимию хушгуфторияш ва оқилию фарзонагӣш дар дилу дидан хонандагону омӯзгорон ва мардуми ноҳияи Варзоб кайҳо боз маъво гирифтааст.

Ҷаҳи сохта ба истифода додани мактабҳои ноҳия сахми босазо ва арзанда доранд. Соли 1982-1983 дар деҳаи Ҳазораи мавзеи Зиддеҳ Вазорати маорифи ҷумҳури барои 240 нафар хонанда мактаб месозад. Дар арафаи ба истифодадихиш ин мактаб шабе мактаб оташ гирифта, ба тамои сӯхта набуд мегардад. Мардуми деҳа ба изтироб афтада, ҷӣ кор карданашонро намедонанд. Акнун фарзандони онҳо дар кучо таҳсил мекунанд? Шамсиддин Маҳкамов аз аввалинҳо шуда, барои таъҷилан аз нав сохтани мактаб ба масъулини ноҳия ва Вазорати маориф муроҷиат менамояд ва тақдир мекунанд, ки бо ҳар роҳу воситае бошад, то оғози соли таҳсил бояд мактаб ғавран сохта ба истифода дода шавад. Барои аз нав сохтани мактаб на Вазорати маориф маблағ дошту на Ҳукумати ноҳия, ҷунки маблағи ҷудошуда сарф шуда буд. Марди маорифпарвар Шамсиддин Маҳкамов чун дид, ки соли хониши нав баҷаҳои деҳа аз мактаб дур мемонанд, бо талош ва тақовҳои шабонарӯзӣ худро ба сад дару идораҳои марбут ба зад, хоҳиш, талаб, илтиҷо кард. Дар натиҷа дар муддати хеле кӯтоҳ бинои нави мактабро сохта ба истифода доданд, ки он рӯзи 1 - уми сентябри ҳамаи сол дари худро ба рӯи хонандагон кушод. Устод зиёда аз 100 тавсияи методӣ ва тарбиявӣ оид ба рушди таълиму тарбия дар мактаб навиштааст. “Усули дарс ва таҳлили он”, “Мактаб ва масъалаи интиҳоби бошууронаи касб”, “Тарбияи ватандӯстии хонандагон дар равиши дарс”, “Омӯзиши дарси забони модарӣ дар синфҳои ибтидоӣ”, “Ёри ба омӯзгорони ҷавон”, “Диққати ҷиддӣ ба сохтмони мактабҳои

К. Ушинский

деҳот” аз ҷумлаи дастурҳои методи Шамсиддин Маҳкамов мебошанд. Ӯ дар китобхонаи шахсиаш зиёда аз се ҳазор нусха китоб дорад, ки шогирдон ва дӯстдорони китоб аз он фаровон истифода мекунанд.

Устод Маҳкамов барои пешрафти ноҳияи Варзоб ба роҳбарияти ноҳия маслиҳатҳои муфид медиҳад. Мақолааш “Варзоб - кӯхистони бахт” далели равшанест дар тақвияти гуфтаҳои боло. Соли 2000 китоберо бо номи “Нури маърифати Варзоб” таълиф намуда, дастраси хонандагон гардонид, ки он китоб аз фаъолияти пурсамари омӯзгорони ноҳия ва соҳаи маорифи ноҳия нақл мекунанд. Шамсиддин Маҳкамов, зуд-зуд меҳмони омӯзгорону хонандагони мактабҳои ноҳия гардид, ба омӯзгорони ҷавон аз таҷрибаи андӯштаи худ баҳри ҳубу бехтар ба роҳ мондани таълим маслиҳатҳо медиҳад. Ғайрату дониш ва меҳнатдӯстии ўро ба назар гирифта, роҳбарияти Ҳукумати ноҳия дар арафаи ҷашни Ғалаба ба Германияи фашистӣ Шамсиддин Маҳкамовро раиси Шӯрои собиқадорони ҷангу меҳнати ноҳияи Варзоб таъин намуданд.

Ҳизматҳои шоистааш аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо медали “Барои меҳнати шоён”, Ифтихорномаи Президуми Шӯрои Олии Тоҷикистон, нишони «Аълочии маорифи халқи Тоҷикистон», ордени “Нишони фахрӣ” ва “Қорманди шоистаи Тоҷикистон” қадр карда шудааст.

Шамсиддин Маҳкамов фараҳманд аз он аст, ки бо ибтиқори Сарвари маорифпарвари кишвар бо мақсади ҷалби ҳар ҷи бештари наврасону ҷавонон ба китобдӯстии китобҳои озмунҳои «Фурӯги субҳи доноӣ китоб аст» ва «Тоҷикистон-Ватани азизи ман» таъсис дод шудаанд.

Марди накуному маърифатпарвар Шамсиддин Маҳкамов ба муносибати 60 - солагии Ғалаба бар Германияи фашистӣ китоберо бо номи “Сарбозони далери Варзоб” рӯи ҷоп овард, ки аз шучоату далерӣ ва ҷонфидоӣҳои 2000 нафар фарзанди диловари Варзоб дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ қисса мекунанд.

Устои фарзона имрӯзҳо барои таълифи китоби нави худ бо номи “Ситораҳои Варзоб”, ки аз ҳаёт ва фаъолияти одамони накунор накуноми ноҳияи Варзоб таҳия мегардад, камари Ҳиммат бастааст.

Муродалӣ СОБИР,
адиб

► ЁДНОМА

Ман яке аз инсонҳои хушбахту босаодате мебошам, ки аз машғулиятҳои илмию назариявии муаррихи донишманд, устои маъруф, шодравон Мансур Бобохонов бархӯрдор гардидам. Соли 1974 ба мо, донишҷӯёни курси аввали факултети таърихи ДМТ (он вақт УДТ ба номи В.И.Ленин), устод Мансур Бобохонов аз таърихи халқи тоҷик машғулият гузаронд. Аз рӯзҳои нахустин мафтунӣ дарсҳои муаррихи тавоноу шинохта гардидем, зеро машғулиятҳои устод бо шавқоварию муҳтавои баланд ва дар сатҳи олии мегузаштанд.

Мо, донишҷӯёни ташнаи илм, дарсҳои олими пурдону пурхонда М.Бобохоновро бесаброна интизор мешудем. Устод дар вақтҳои холии худ ба шогирдон таъкиду талқин мекарданд, ки бояд марҳалаҳои гуногуни таърихи гузаштаи халқи тоҷикро амику ҳаматарафа омӯзем, аз осору сарчашмаҳои

Хидмати мондагор

таърихӣ ва илмию назариявии муҳаққиқону муаррихон баҳравар шуда, масоилу мавзӯоти мавриди омӯзиш қарорнагирифта роҷӯиш таҳқиқ намоем. Ингуна муаррихи хоксору фурутан дар қалби мо оташи меҳру рағбати омӯзиши соярушанҳои даврҳои таърихро афрӯхта гардонд ва мо ҷиддан аз пайи таҳқиқи баррасии мавзӯоти таърихӣ шудем. Бояд гуфт, ки устод М.Бобохонов асарҳои зиёди илмӣ таълиф намудааст, ки дар масъалаи омӯзиши таърихи тоҷикони ҷаҳон нақши мондагор гузоштаанд. Китобҳои дар солҳои гуногун таълифкардашон – «Ҳикояҳо аз таърихи ҶШС Тоҷикистон» (ба забонҳои тоҷикӣ, узбекӣ, русӣ барои синфҳои 4-5, солҳои 1973-1991), «Таърихи тоҷикони ҷаҳон (с. 1991)», «Гуфтор оиди тоҷикон» (с. 2008)» ва ғайра ҳам барои хонандагони муассисаҳои таълимии шахру навоҳӣ ва ҳам муҳассилини макотиби олии хидмати бузург анҷом додаанд. Ҷунонки медонем, устод барои омӯзиши ҷамъаҷонибаи тоҷикони ҷаҳон, ҷамъ намудани факту далелҳои таърихӣ, муталиаю бардошт аз асарҳои илмию муаррихони ҷаҳон ба шахрҳои Москва, Санкт-Петербург, Киев, Новгород, Самарканду Бухоро, Берлин, Париж, Бухарест, Варшава, Женева, София, Тошканду Техрон ва Новосибирск сафарҳои ҷандинқарата анҷом дода, аз бойгонҳои ин шахрҳо истифода намуда, асари барҷастаи илмӣ худ – «Таърихи тоҷикони ҷаҳон» -ро таълиф намуд. (Зимнан, дар хусуси муҳтавою ғоя ва масоили баррасишудаи илмӣ он бисёр гуфтаанду навиштаанд, ки мо он ҳамаро тақдор кардан намехошем). Устод Мансур Бобохонов доктори илми таърих, профессор, узви пайвасти Академияи илмҳои педагогӣ ва иҷтимоии Федератсияи Россия, узви пайвасти Академияи байналхалқии илмӣ мактабҳои олии, Ходими шоистаи илми Тоҷикистон, Арбоби шоистаи илми Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, дар тарбияи шогирдонии зиёде сахми арзанда гузоштааст. Бо роҳбарии ин олими сатҳи ҷаҳонӣ 14 нафар рисолаи номзадӣ ва ҷанди дигар рисолаи докторӣ дифоъ кардаанд. Устод фаъолияти худро аз муаллими калон, сипас, дотсенту мудири кафедраи таърихи ИҶШС шурӯъ карда, зиёда аз 60 сол дар факултети таърихи ДМТ ҳамчун устои донишгоҳ ба донишҷӯён сабақи илм додааст. Вай солҳои охир роҳбарии «Маркази илмӣ – тадқиқотии тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон»-и ДМТ-ро ба уҳда дошт.

Барои абадӣ гардонидани хотираи неки муаррихи маъруф, шодравон Мансур Бобохонов гимназияи шаҳри Конибодом ба номи олими зиндаёд гузошта шудааст.

Абдуназар АБДУРАҲМОНОВ,
омӯзгори собиқадор, шаҳри Конибодом

Дар Китобхонаи миллии таҳти унвони «Фалак — дурри бебаҳои фарҳанги мардуми тоҷик» ҷамоииш баргузор шуд.

▶ АРСАИ ИЛМ

Зиндагият пурсамар бод!

ПИСАРИ МУАЛЛИМ

Қазияи кайҳо боз таъкиду собитшудаест, ки дар рушду камолоти ҳар фард оила беш аз омилҳои дигар таъсиргуздор аст. Ин гуфтаи қазоватгуна ҳам машҳур аст, ки «солимии чома аз солимии оила ибтидо мегирад». Аз ин лиҳоз, хушбахтиро аз оғоз ба номи худ сикка хоҳад зад, тифле, ки дар оилаи маърифатпарвару хушрӯзгор ба дунё омада бошад. Самариддин дар ҳамин гуна оила панҷоҳ сол қабл аз ин чашм ба олам кушод. Модараш Муродӣ корманди колхоз буду зани хеле боназokat ва хушгустору адабпарвар. Падараш Фахриддин пешаи омӯзгорӣ дошту ҳамчунин, бо хунарҳои зиёдаш (устои чӯбкор, биносоз, сабадбоф, сангчин, боғпарвар...) хидмати мардум мекард ва обрӯманд буду соҳибхотиром. Дар ҳар гӯшаи деҳаи Хӯчапанчи шаҳри Панҷакент ва деҳоти атрофи он имрӯз ҳам нақши хунари ин марди наҷиб ба назар мерасад. Самариддин аз падари бузургвори хеш ифтихор дошт ва кӯдакона дар дил орзуе ме-парварид, ки дар оянда ўро низ чун падараш ҳамагон хурмату эҳтиром кунанд, ба ў рӯи ниёз оваранд. Падар ба тарбияи фарзанд таваҷҷуҳи ҳамешагӣ дошт барои таҳсили муваффақонаи ў шароити созгор фароҳам оварда буд. Иштиқмандии ҷиддии Самариддин ба таҳсил дар мактаб, таваҷҷуҳи ҳамешагӣ ба ҳаводиси атроф ва «чуну чаро» - ғӯиҳои кунҷқобонааш писанду хушоянд буданд барои падар ва дар умқи дилаш бовар бар он падида меомад, ки писараш дар оянда пешавари хубе, бофаросату соҳибмаълумоте хоҳад шуд ва дар ин ҳусус бо завҷааш суҳан ба миён меоварду ҳар ду бо қаноатмандӣ шукргузори мекарданд. Дуои нек, назари нек ва нияти неки волидайн нисбат ба фарзанд ҳамеша қорагар муттақо ва раҳнамоаст. Самариддин аз ин неъматӣ маънавияи беназир ва дилпазир баҳрааманд гашта, ҳар чи бештар ба омӯзиши ме-гаравид ва дониш афзун мекард. Мухити деҳа, тарзи зиндагӣ ва кори сокинони русто ба андешаву мафкураи Самариддини наврас таъсиргуздор шуд ва ба-рояш суолҳои зиёде пеш овард ва азме дар дил пайдо кард, ки дар оянда ба омӯзиши моҳияту сохтори зиндагии кишоварзон, муҳтавои кори ҳамаҷузаи онҳо ва маблағгузори захирашон

машғул шавад. Ба фаросат да-рёрфта буд, ки мардуми зодгоҳаш ва кишоварзони деҳоти атрофи он ба ивази захираи барда-вомашон (аз субҳ то шом), он ҳам дар муҳити пурзиён – тамо-кузор, музди ночиз мегиранд, тақрибан фароғат надоранд ва гузашта аз ин, аз ҳукуку имтиёзоти худ ноогоҳанд, дар байнашон мутахассисе нест, ки барои ҳифзи манфиатҳои онҳо дар назди масъулини колхоз, ба вижа, ҳисобдорони он талош варзад. Пас аз хатми мактаби ҳаштсолаи деҳа Самариддин банди чунин андешаҳо қарор дод, ки дар техникуми омили шаҳри Ваҳдат идомаи таҳсил намояд. Ёд дорад, падари арҷмандаш (Фахриддин Низо-мов) хангоми гуселаҳ ба техни-кум пас аз дуои хайр гуфта буд: - Дар мактаби деҳа хуб таҳсил кардӣ, писарам. Офаринат! Дар техникум ҳам нағз хон, худатро эҳтиёт кун, ба суҳанони муалли-монат гӯш деҳ, ҷӯраҳои нағз ёб. Ман бо умеде номатро Сама-риддин ниҳодаам, ки зиндагӣ, қарат пурсамар бошад, инро фаромӯш наку...

Самариддин бо нишони «кӯшиш хоҳам кард» падарро бо меҳри саршор ба оғӯш кашид.

ҚАДАМҲОИ НАХУСТИН

Соли 1986 Самариддин Низомов дар техникуми омили шаҳри Ваҳдат (он хангом Орҷоникидзеобод) бо ихтисоси ҳисоби бухгалтерӣ дар ҳоҷагии кишлоқ оғози таҳсил намуд. Чун дар мактаби деҳа аълоҳон буд, дар техникум низ зуд дар сафи хонандагони пешқадам ҷой гирифт. Ин ҷо имтиқмандияш ба соҳаи иқтисодиёт ва ҳисобдорӣ боз ҳам афзунтар гашт ва тадриҷан ба як қатор саволҳои, ки дар зодгоҳ ҳамбаста ба мушоҳидаҳои аз ҳаёти мардум дар сар пайдо карда буд, посух дарёфт. Ба ҳулосае расид, ки вақеан ҳам, ҳисобдорӣ дар колхозҳо нисбат ба захираи бардавому баъзан тоқатфарсон деҳқонон таҷдиди назар меҳокад, бозгӯ ба меъёрҳои ас-лини музди меҳнат нест, адолат поймол шуда ин ҷо.

Таҳсил дар техникум (дар ин боргоҳи хунар он замон таъ-лиму тарбия, воқеан ҳам, дар сатҳи баланд буд) дар баробари омӯхтани асосҳои илмҳои иқтисоду омор дар ниҳоди Са-мариддини моҳиятҷӯву кунҷқоб боз як силсила «чуну чаро»-ҳо ро ба вучуд овард ва ин ҳолат ўро

барои идомаи таҳсил дар макта-би олий таҳриқ бахшид. Аз ин рӯ, ҷавони ғайратманду толибилм соли 1990 донишҷӯи факултаи молия ва иқтисоди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон шуд, бо ҷидду қаҳд таҳсил кард, шоғир-ди писандидаи устодон гардид ва донишгоҳро бомуваффақият хатм намуд. Устодонаш дар симои ў, барҳақ, пажӯҳишгари соҳибистеъдодро диданд ва бо пешниҳоди онҳо Самариддин нахуст дар кафедраи омили донишгоҳ ба кор пардохта, со-ниҳия дар кафедраи иқтисодиёт, сотсиологияи меҳнат ва шугл фаъолиятро идома дод.

Ҳамбаста ба фаъолияти омӯзгорӣ Самариддин Низомов ба пажӯҳиши масоили иқтисодӣ машғул шуд ва соли 1997 ба шугбаи рӯзонаи аспирантураи Донишгоҳи давлатии Воронеж (Русия) дохил гардида, ин ҷо рисолаи номзадӣ ҳимоя намуд. Ба рисолаи номзадӣ омили ҷавони тоҷик, ки дар он масоили печидани марбут ба иқтисодиёт дар марҳилаи нави рушди Тоҷикистон мавриди таҳқиқ қарор дода шуда буданд, мута-хассисони варзидаи соҳа, оли-мони маъруфи иқтисодшинос баҳои баланд доданд. Яке аз онҳо чунин иброз дошт: - Мо имрӯз шоҳиди ба арсаи илми иқтисодиёт ворид шудани боз як истеъдоди ҷавону умедбахш гардидем. Бовар дорад, ки ин ҷавони тоҷикро ояндаи дурах-шон интизор аст.

ДАР ПАҲНОИ ИЛМ

Олими ҷавонро барои кор дар Донишгоҳи давлатии Воронеж даъват карданд, вале ў дар Ватан буданро авло донист ва ҳамчун номзоди илми иқтисодиёт ба Тоҷикистон баргашту ба сифати мушовири илмии Ассот-сиатсияи бухгалтерон ва ауди-торони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба фаъолият пардохт. Соли 2001 ўро ба Донишгоҳи слав-нии Тоҷикистону Россия ба кор даъват карданд. Ба ин гуна, Са-мариддин Низомов ба муҳити бавусъати илму амал ворид гашт, фаъолиятро тақвият бахшид. Дар ин боргоҳи бо-нуфузи таълим омили ҷавону ғайратманд дар вазифаҳои дотсенти кафедраи молия ва баҳисобгирӣ ва иҷроқунандаи вазифаи мудири кафедраи баҳисобгирӣ бухгалтерӣ ва аудит кор кард ва мавқеи шо-иста дар байни устодони номвар дарёфт. Ҳамеша дар радифи таълиму тадриси донишҷӯён

ба пажӯҳишу эҷод машғул ме-шуд ва мақолаҳои пай ҳам дар рӯзномаву маҷаллаҳо ба нашр мерасиданд. Ба масоили муҳра-ми рӯз, аз қабилӣ махсусиятҳои бозори меҳнат, муносибатҳои иқтисодӣ дар шароити нави сиёсӣ, омӯзиши омили масъ-алаи талабот ба қувваҳои меҳнатӣ, ҳисобдорӣ дар соҳаи сохтмон... таваҷҷуҳ намуда, дар ин замина сисилаи мақолаҳо ро ба ҷоп расонд. Ин байт як навъ ифодагари мароми зиндагӣ гардида буд: «Қонеъ нашавӣ ба ҳар чӣ ёбӣ, Аз хуб ба хубтар шитобӣ». Чун азму ғайрат ва истеъдоду тозақориаш эътироф шуда буд, соли 2008 муяссараш шуд, ки дар иртибот ба Сти-пендияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» дар докторантураи Донишгоҳи давлатии Маскав ба номи М. Ломоносов (яке аз маъруфта-рин мактабҳои олии ҷаҳон) ба тариқи рӯзона ба таҳсил фаро гирифта шавад. Баробари хат-ми докторантура соли 2011 дар Шӯрои диссертационии ҳамин донишгоҳ дар мавзӯи «Инки-шофи методология ва ташкили баҳисобгирӣ идорақунӣ дар комплекси сохтмонӣ (дар мисо-ли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» ри-солаи докторӣ ҳимоя намуд.

Ин дафъа низ олимону му-тахассисони шуҳратёри соҳаи иқтисодиёт ба рисолаи илмии омили тоҷик баҳои баланд до-данд ва зикр карданд, ба назар гирифтани татбиқ бинмудани бозёфтӣ нишондоду ҳулосаҳои он, на танҳо барои иқтисодиёти Тоҷикистон, балки барои дигар кишварҳо низ судманд хоҳад буд. Самариддин Низомов боз ҳам имкон дошт, ки дар яке аз мактабҳои олии соҳибмақоми Маскав ба кор машғул ша-вад, аммо ин дафъа низ кор дар Ватанро афзалтар донист. Ба Тоҷикистон баргашту дар давоми солҳои 2011-2017 дар вазифаҳои муовини ректори Донишқадаи сайёҳӣ, соҳибкорӣ ва хизмат, профессори кафе-драи баҳисобгирӣ бухгалтерӣ ва аудити Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон ва про-фессори кафедраи баҳисобгирӣ бухгалтерии Донишгоҳи мил-лии Тоҷикистон кор кард.

Холо соли сеюм аст, ки фа-ъолиятро ҳамчун мудири кафедраи таҳлилии иқтисодӣ ва аудити бонуфузтарин мактаби олии кишварамон – Донишгоҳи миллии Тоҷикистон идома ме-бахшад.

МАРҲИЛАИ НАВ

Меғӯянд, ки пас аз панҷоҳсолагӣ марҳилаи тозаи ҳаёти шахс оғоз меёбад, албатта, ҳамбаста ба таҷрибаву омӯхтаву бардошту ҳулосаҳои, вусъати доираи ҷаҳонбинияш.

Ин марҳила, чун бунёде қавӣ дорад, бештар самаровар ме-шавад, муфидтар мегардад. То панҷоҳсолагӣ Самариддин Ни-зомов наздик ба 150 мақолаи илмӣ навишта, дар маҷаллаҳои илмӣ бонуфузи ҷумҳурӣ ва хориҷӣ ба нашр расонд. Ин олим ва устоди пурмахсул му-аллифи чор рисола (моногра-фия), панҷ дастури таълимӣ (китоби дарсӣ) буда, дар як-чанд конфронси илмию ама-лии байналмилалӣ суҳанронӣ (маърузаи илмӣ) кардааст ва узви чандин шӯрои илмӣ ме-бошад. Таҳияи барномаҳои таълимӣ аз фанҳои аудит ва баҳисобгирӣ идорақунӣ (дар факултаҳои иқтисодии мактабҳои олий) ба қалами Са-мариддин Низомов дахл до-рад. Ҷаҳор нафар пажӯҳишгари ҷавон тахти роҳбарии ў рисолаи илмӣ ҳимоя кардаанд. Барои комёбиҳои илмӣ ва ҳиссаи шо-истааш дар соҳаи рушди илми иқтисод Самариддин Низомов барандаи Ҷоизаи давлатии Тоҷикистон ба номи Исмоили Сомонӣ (дар байни олимони ҷавони кишвар) гардидааст.

Чунонки дар боло гуфтем, марҳилаи дуҷоми ҳаёти шахс пурбортар хоҳад буд. Ин маъ-нои онро дорад, ки олими пурғайрату шарафманд Сама-риддин Низомовро комёбиҳои бештаре дар пешанд.

...Орзуву умедаи падар амалӣ гашт; фарзанди Самариддин ном ниҳодаашро зиндагии пурсамаре насиб гашт ва бо-вар дорем, ки самараи умраш минбаъд бештар хоҳад шуд; пеш аз ҳама, ба манфиати илми иқтисоди кишвар, ба манфиати Ватану миллату халқи маҳбуи Тоҷикистон.

Абдурауф МУРОДӢ,
«Омӯзгор»

▶ ШОҒИРДОНИ МО

Хоҳаракам Шаҳзода
Саҳар хесту яхмос хӯрд.
То модарам нафаҳмад,
Бо тарсу бо ҳарос хӯрд.

Бар асари ин қораиш
Гулуяш омад ба дард.
Ҳарораташ боло рафт,
Рангаи канду бишуд зард.

Умри дурӯғ – кӯтоҳ

Модарам ҳаросон гашт:
-Ба ту чӣ шуд, духтарҷон?
Вале Шаҳзодаи мо
Дардашро қард тинҳон.

Гуфто бо ранҷи афзун:
- Намедонам, ки чӣ шуд.
Ин дарди ногаҳонӣ
Ба ман частид худ ба худ.

Яқин, хоҳарам тарсид,
Нагуфт ҳақиқатро.
Ҳаёлаш, ки модарам
Медиҳад ўро ҷазо.

Бигуфтам: - Эй хоҳарҷон,
Ҳаргиз нагӯ ту дурӯғ.

Умри дурӯғ - кӯтаҳ,
Дурӯғ бошад бефурӯғ.

Ба духтуру ба модар
Бигӯ ту асли гапро.
То ростиро нагӯӣ,
Ҳаргиз наёбӣ шифо...

Ҳоло хоҳарҷони ман
Аз дурӯғ дорад ҳазар.
Модарҷонам меғӯяд:
- Духтарҷонам хушгӯҳар!

Малика
ДИНДОРОВА,
хонандаи синфи
6-и гимназияи №3
барои хонандагони
болаёқати
шаҳри Душанбе

ТАВАҶҶУХ

Дикқат: озмун!

Хафтаномаи «Омӯзгор» бо ҳадафи тақмили тарбияи ватандӯстӣ, ифтихори миллӣ ва ҳештаншиниҳои насли наврас дар мавзӯи «**Ҷомии Ватан будан шараф аст**» барои бехтарин мақолаву гузоришҳо озмун эълон менамояд. Нигоштаҳо ба озмун бояд ба умдатарин масоили ватанпарварию ватандӯрӣ бахшида шуда бошанд, андешаву мулоҳизоти ҷолибро дар бар бигиранд ва барои ба ҳимояи ватан, хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ омода намулдани ҷавонон нақши шоида бигузоранд.

Озмун аз рӯзи эълон шудани то аввали моҳи феврал соли 2022 идома меёбад ва дар арафаи Рӯзи Артиши миллии Тоҷикистон ҷамъбасти мегардад.

Ғолибони озмун соҳиби мукофотҳои махсус ва Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мегарданд.

Таъкид:

Ҳаҷми мақолаҳо набояд аз 3-4 саҳифаи ҷопи компютерӣ (ҳарфи Times New Roman Tj, 14-2 интервал) зиёд бошад, дар акси ҳол ба озмун роҳ намерасад.

МАҲФИЛ

«Сипоҳи суҳан» муаррифи гардид

Дар Маркази фарҳангии Исмоилияи шаҳри Душанбе маҳфили рӯнамоии китоби шоир Бехрӯзи Забехулло «Сипоҳи суҳан» баргузор гардид.

Роҳбари Ҳизби миллии конгресси Афғонистон, ходими намоёни сиёсӣ Латифи Пидром изҳор дошт, ки мавқеи шоирон дар фарҳангу тамаддуни мо бисёр барҷаста буда, шеър яке аз шохисҳои асосии фарҳангии мост. Бехрӯзи Забехулло низ бо ашъори баландмазмун ва волои худ яке аз ҳофизони аслии фарҳангу тамаддуни куҳани тоҷикон ба шумор меравад. Дар ҳамоиш дӯстону пайвандон, ҳамкорону алоқамандони шоир суҳан гуфта, дар бораи хислатҳои неки инсонӣ ва эҷодиёти пурғановати адиб фикру мулоҳизоти худро баён доштанд.

Дилафрӯз ҚУРБОНӢ, «Омӯзгор»

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т – АТУ №0639194, ки онро соли 2019 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №7-и шаҳри Душанбе ба Ғайзуллоев Шайхбоз Лочинович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Б №138208 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1980 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №107-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (собиқ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №80-и ноҳияи Рӯдакӣ) ба Мирова Ҷумагул додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №089438 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1992 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №63-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (собиқ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №34-и ноҳияи Рӯдакӣ) ба Абдулов Хурмат Назаровна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А №869725 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1977 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №107-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (собиқ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №34-и ноҳияи Рӯдакӣ) ба Абдулов Хурмат Назаровна додааст, эътибор надорад.

Кормандони Вазорати маориф ва илми Тоҷикистон ба муовини ректори ДМТ онд ба тарбияи Чамила Раҳмонова бинобар даргузашти ШАВҲАРАШ ҳамдардӣ баён мекунанд.

Ахли қалами нашрияи «Омӯзгор» ба омӯзгор ва муҳбири ҷамоати ҳафтаномаи Курбони Ҷомӣ бинобар даргузашти БАРОДАРАШ ва ҲАМСАРАШ ҳамдардӣ баён мекунанд.

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

барои ишғоли ҷойҳои кориҳои холии зерин озмун эълон мекунанд:

-сармутахассиси шӯбаи назария ва таърихи педагогика - 1 ҷой, маоши вазифавӣ 1173 сомонӣ;
-сармутахассиси шӯбаи таҳсилот ва технологияи педагогӣ - 1 ҷой, маоши вазифавӣ 1173 сомонӣ;
-сармутахассиси шӯбаи педагогикаи муқоисавӣ ва мактаби муосир - 1 ҷой, маоши вазифавӣ 1173 сомонӣ;
-мутахассиси шӯбаи таҳсилот ва технологияи педагогӣ - 1 ҷой, маоши вазифавӣ 961 сомонӣ;
-ҳодими калони илмии Осорхонаи маорифи АТТ - 1 ҷой, маоши вазифавӣ 1180 сомонӣ.

Эзоҳ: маоши вазифавӣ ба нишон додани иловапулӣ (фоиз) барои унвони илмӣ оварда шудааст. Ба довталабони дараҷаи илмӣ дошта бартарият дода мешавад.

Талабот ба довталабон

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ пешниҳодшаванда
Довталабон барои ишғоли вазифаҳои номбурда бояд дар муддати то як моҳ пас аз наشري эълони мазкур ҳуҷҷатҳои зеринро ба комиссияи озмун пешниҳод намо-янд:

-ариза ба унвони роҳбари муассиса;
-варақаи шахсии бахисобгирии кадрҳо

ва 2 дона акси андозаи 4х6;
-тарҷумаи ҳол;
-нусхаи ҳуҷҷатҳои дар бораи таҳсилот, дараҷа ва унвони илмӣ;
-нусхаи дафтарчаи меҳнатӣ (доштани собиқаи беш аз 5-солаи корӣ дар соҳаи маориф ва илм);
-маълумотнома онд ба вазъи салома-тии шакли 086 УЕ;
-номгӯи корҳои илмӣ методӣ (шакли 3.3) дар 5 соли охир;
-хислатнома дар бораи фаъолияти илмӣ ва илмӣ омӯзгорӣ номзад аз ҷойи кори асосӣ;
-барномаи фаъолияти илмӣ;
-нусхаи гувоҳномаи рақами мушаххаси андозсупоранда (ИНН);
-нусхаи сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа (СИН);
-нусхаи шиноснома;
-нусхаи билети ҳарбӣ (барои шахсоне, ки хизмати ҳарбиро адо намудаанд).

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони вазифа:
1. Талаботи тахассусӣ барои ишғоли вазифаи сармутахассиси шӯба - маълумоти олии ба ихтисоси фанҳои табиӣ ва риёзӣ ва ба вазифаи ишғолшаванда

мувофиқ;

-малакаи хуби муошират бо ахли ҷомеа, аз ҷумла, маҳорати ба роҳ мондани ҳамкорӣ ҳангоми татбиқи манфиатҳои давлатӣ;

-малакаи озодона ҳарф задан ва навиштан бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ (донистани забонҳои хориҷӣ афзалият дорад);

-таҷрибаи кори ташкилотчиӣ: ташкили чорабиниҳои соҳавӣ бо иштироки шумораи зиёди мутахассисон;

-малакаи зарурии кор дар ташкил ва баргузори конференсияҳои илмӣ ва семинарҳои омӯзишӣ;

-малакаи кор бо компютер, аз ҷумла, барномаҳои Microsoft Office (Word, Power point, Excel)

Ҳуҷҷатҳо ба нишонии зерин қабул карда мешаванд: ш. Душанбе, кӯчаи Айний, 126. Телефон: 225-84-22; 225-84-26. E-mail: att@maorif.tj, URL:www.aot.tj

Муҳлати ниҳони пешниҳоди дархост барои иштирок дар озмун то 08-уми ноябри соли 2021, соати 17:00.

Озмун рӯзи 11 ноябри соли 2021, соати 14:00 баргузор мегардад.

ШАМЪИ ХОТИРА

Умри кӯтоҳ, вале пурбаракат

Олимони ҷавон, хосатан, аспирантони солҳои 2013-2015-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Комронро хеле хуб мешиносанду нағз дар ёд доранд. Зеро Комрон ҷавони дидадаро, дилсафед, кушодачехра ва ҳамеша дар лабонаш табассум ҳувайдо буд. Ҳамчунин, бо ҳама ҳамсабақону дӯстон муносибати самимӣ дошт ва бо атрофиён хеле ҳам меҳрубон буд. Ҳеч гоҳ бо овози баланд ҳарф намезад ва ҳатто сари қаҳру ғазаб ҳам, бо табассум суҳан мекард.

Ҳар вақте бо ӯ рӯ ба рӯ меомадем, бо меҳр ва аз сидқ суҳбат мекард ва қайд менамуд, ки ҳолу аҳволаш хуб аст ва аз комёбӣ дастовардҳои ҳамсабақон ҳамеша ифтихор менамояд. Илова менамуд, ки агар бинам, ягон ҳамсабақамон ба дастоварде ноил шудааст, ба дӯстони дигар ва дар ҷамъомадҳо меғоям: “Ин нафар бародар ва ҳамсабақи ман ва воқеан ҳам шахсияти арзанда аст”.

Агар дар бораи рафтору кирдору гуфтори Комрон аз ҳар ҳамсабаке, ки ӯро мешиносанд, пурсед, албатта, аз Комрони ҷавон як дунё хотираи неки дорад. Чунки бо ҳеҷ касе бархӯрд кардан, муноқиша доштан ва кина гирифтани ӯро тӯли ин солҳо надида будем.

Комрон воқеан ҳам олим ва омӯзгор буд. Барои ӯ илму дониш ва хираду маърифат

мақоми аввал дошт. Ба датарин хислатҳои ҷомеаи мо, ки Комрон ҳамеша аз онҳо шиқоят мебуд, маҳалгарой, дурӯғӣ ва бесаводӣ ба шумор мерафт. Ҳар вақте бо ӯ суҳбат мекардем, дарҳол пай мебудем, ки аз рафтору кирдори баъзе аъзои ҷомеаи мо хеле азият мекашад. Маҳз ҳамин хислатҳои ҳамаи инсонияш буданд, ки Комронро маҳбубу маъруфи ҳамагон гардониданд.

Мирзоров Комрон Иззатуллоевич 14 октябри соли 1989 дар деҳаи Меҳвари Ҷамоати деҳоти Чубеки ноҳияи Москва (ҳоло ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ), вилояти Хатлон чашм ба олами ҳастӣ кушодааст. Баъд аз хатми бомуваффақияти дабири стони зодгоҳаш ҳуҷҷатҳои ба Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ супорида, ин боргоҳи илму маърифатро соли 2012 ба поён мерасонад. Шавку завқ ва пажӯҳиши илмӣ Комрони ташнаи илму донишро ба самти уқӯси беканори илм мекашад. Ҳамин аст, ки соли 2013 ба тариқи квота тахсилро дар риштаи аспирантураи ДМТ идома медиҳад. Таълим ба корҳои илмӣ тадқиқотӣ, ҳамчун ассистенти кафедраи методикаи таълими биологияи факултати биологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи С.Айний ба кор шурӯъ менамояд. Аз соли 2015

ҳамчун муаллими калони кафедраи номбурда, роҳбари маҳфили «Биологияи ҷавон», роҳбари дастаи олимони факултати биологияи ДДОТ ба номи С.Айний кор намуда, бо гирифтани ҷойҳои намоён (якум ва дуум) дар олимпиадаи ҷумҳуриявии донишҷӯён ва Ҷомии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон сазовор шудааст. Соли таҳсили 2020-2021 шогирдонаш дар олимпиадаи ҷумҳуриявии донишҷӯён ва дар даври ноҳиявии озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯги маърифат» сазовори ҷойи якум гардидаанд. Дар баробари корҳои илмӣ тадқиқотӣ ва таълими тарбияи кадрҳои ҷавон, якҷанд дастури таълими методӣ ва зиёда аз 25 мақолаи илмӣ, илмӣ методӣ ва оммавӣ таълиф намудааст. Хизматҳои бенақсони ин олимони ҷавон бо «Ифтихорномаи фахрӣ»-и Раёсати ДДОТ ба номи С.Айний ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон сарфароз гардонид шудааст. Ҳамчунин, соли 2018 бо нишони «Аълоҷии маориф ва илми Тоҷикистон» кадронӣ гардидааст. Комрон дар мавзӯи «Синтез ва ҳосиятҳои биологияи баъзе дипептидҳои триптофандор ва маҷмааҳои онҳо бо иони рӯх (II)» тадқиқот мебуд. Рисолаи номзодиаш аллакай омода, аз муҳокима гузашта буд ва дар арафаи ҳимоя қарор дошт.

Вале умр бако накард, ки ба

ин ҳадафаш бирасад. Санаи 6 июли соли 2021 ҳешу ақрабо, дӯстону ҳамсабақон ва шогирдону ҳама нафароне, ки Комронро мешинохтанд, мотам доштанд. Зеро дар ин рӯз дили пурэхоси ҷавонмарди соҳибхираду соҳибандеша аз тапидаи бозмонд. Ва оқибат ҳок ҷасади ҷавонмардери оғӯш гирифт, ки ба тамоми мардуми олам ба чашми некигаристу аз ҳеҷ чиз ва ҳеҷ кас тамае надошт. Вале номи ин олим ва омӯзгори гурамарг ва шахсияти ростқавлу поквичдон, ҳамеша зинда хоҳад монд, зеро ба гуфтаи Хоҷа Ҳофиз:

Баъд аз вафот турбати
мо дар замин маҷӯ,
Дар синаҳои мардуми ориф
мазори мост.

Номвар ҚУРБОНОВ,
номзоди илми физика

Сафробахши ҳақон омӯзгор аст.

ОМӢЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru

Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ҒАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА, таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айний - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ - 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир - 225-81-58, котибот - 225-81-57, муҳосибот - 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитан андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифон ҳамфикр набояд ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад.

Навбатдори шумора А. МУРОДӢ

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъби расид. | Индекси обуна - 68850 | Адади нашр: 37571 | Насха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: С. Саидова ва Д. Забировна

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридшуда ба ғардонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютерӣ андозаи 14 (фосилаи 1,5) - и ҳарфи Times New Roman Tj, қабул менамояд.